

Role hračky v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy

Zuzana Koutná

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Zuzana Koutná
Osobní číslo: H190062
Studijní program: B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Role hračky v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na význam hračky v životě dítěte.
Vymezení teoretických východisek o využití hračky v edukačním procesu v mateřské škole.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného problému a cílů výzkumu.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učitelkami mateřských škol.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, jejich interpretace a doporučení pro praxi mateřských škol.

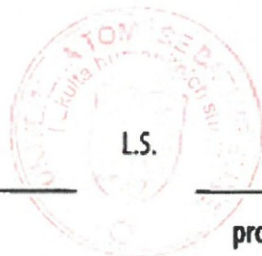
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Clarke-Midura, J., Lee, V. R., Shumway, J. F., & Hamilton, M. M. (2019). The building blocks of coding: A comparison of early childhood coding toys. *Information and Learning Sciences*, 7(8), 505-518.
- Navrátilová, H., & Petrů Puhrová, B. (2018). *Máme hračku, tak co s ní?: od teorie k verifikaci v prostředí mateřské školy*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati.
- Sandberg, A., & Vuorinen, T. (2008). Dimensions of childhood play and toys. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 135-146.
- Smith, D. (2011). *100 classic toys*. London: Vivays Publishing.
- Trawick-Smith, J., Wolff, J., Koschel, M., & Vallarelli, J. (2015). Effects of toys on the play quality of preschool children: Influence of gender, ethnicity, and socioeconomic status. *Early childhood education journal*, 43(4), 249-256.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Petra Fenyková, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 12. října 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

M. 4. 2020

---

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47a Zveřejňování záverečných prací

(2) Vysoké školy veřejně přístupné zveřejňují diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(7) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odpracování uchazečem k obhajobě musí být též nejmenší pěti pracovními dny před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřně předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisk, opisy nebo záznamy.

(8) Platí, že odpracování práce autor oshledl ze zveřejnění své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 33 odst. 3:

(f) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školská či vzdělávací zařízení, nčje-li škola za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě díla vytvořená zákony nebo studiem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 40 Školské dílo:

(1) Škola nebo školská či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na užití díla bez úplatného a užití školského díla (§ 33 odst.

3). Opatří-li autor takového díla užití na vlastní náklady, mohou se tyto osoby domáhat náhrady obvyklého prospěchu jeho užití a soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školského díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školská či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školského díla : v případě jeho dočasného v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přikládá k výši v případě dočasného školského nebo školským či vzdělávacím zařízením : užití školského díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá hračkou a její rolí v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy. Na základě poznatků z odborné literatury je zpracována teoretická část, ve které se snažím shrnout nejdůležitější poznatky o hře a hračce. Teoretická část vysvětluje pojmy jako hra a hračka a didaktická hračka. Dále se pozornost soustřeďuje na význam her a hraček, role učitele při hře a zastoupení hračky v mateřské škole. Praktická část využívá kvalitativní design výzkumu. Data byla získána, prostřednictvím metody interview s učiteli mateřských škol. Výzkum se zaměřuje na zjištění jakou roli má hračka v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy.

Klíčová slova: dětská hra, význam hry, dětská hračka, didaktická hračka, význam hračky

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with toy and its role in the lives of preschool children from the perspective of a kindergarten teacher. The theoretical part, in which I am trying to summarize the key findings about games and toys, is based on findings from scholarly literature. The theoretical part explains concepts such as game and toy and didactic toy. Furthermore, attention is focused on the importance of games and toys, the role of the teacher in the game and the representation of the toy in kindergarten. The practical part uses the qualitative design of research. The data were obtained through an interview with kindergarten teachers. The research focuses on finding out what role the toy has in the lives of preschool children from the point of view of a kindergarten teacher.

Keywords: children's play, the importance of play, children's toy, didactic toy, the importance of toys

Děkuji především mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Petře Fenykové za odborný přístup, cenné rady a připomínky. Ráda bych také poděkovala všem učitelům mateřských škol, kteří se podíleli na mém výzkumu, za jejich vstřícný přístup a za poskytnuté informace během interview. A na závěr bych chtěla poděkovat mé rodině, která mě po celou dobu studia plně podporovala.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 HRA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	13
1.1 VÝZNAM HRY PRO DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	14
1.2 TYPY HER A JEJICH PŘÍNOS PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	15
1.3 ROLE UČITELE VE HŘE	16
2 HRAČKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	18
2.1 VÝZNAM HRAČKY U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	19
2.2 KLASIFIKACE HRAČKY	20
2.3 SPRÁVNÁ HRAČKA	22
2.4 KRITÉRIA VÝBĚRU HRAČEK PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	23
2.5 POŽADAVKY NA HRAČKY	25
2.6 HRAČKA V PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	25
2.6.1 Zastoupení hračky v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání.....	26
2.7 HRAČKA JAKO DIDAKTICKÝ PROSTŘEDEK UČITELE	27
2.7.1 Edukační využití hračky.....	28
3 HISTORIE HRAČEK	29
3.1 PRAVĚK, STŘEDOVĚK A STAROVĚK	29
3.2 VRCHOLNÝ NOVOVĚK	30
3.3 HRAČKY V SOUČASNOSTI	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	33
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
4.2 METODY SBĚRU DAT	34
4.3 ANALÝZA DAT.....	35
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	35
5 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ	36
5.1 HRAČKA JAKO PROSTŘEDEK ROZVOJE DÍTĚTE	37
5.2 HRAČKA JAKO KAMARÁD	40
5.3 HRAČKA JAKO POTŘEBA DÍTĚTE	41
5.4 VĚK JAKO DŮLEŽITÝ FAKTOR PRO VÝBĚR HRAČEK.....	42
5.5 SVOBODA JAKO FAKTOR HRY S HRAČKOU	42
6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	43

ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	47
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	49
SEZNAM TABULEK.....	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Bakalářskou práci na téma *Role hračky v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy* jsem si vybrala na základě toho, že hra a hračka je pro děti důležitá. Děti si hrají, v podstatě celý den přitom hra děti pozitivně ovlivňuje. Prostřednictvím hračky se děti rozvíjí ve všech jeho oblastech, poznává svět kolem sebe, rozvíjí své schopnosti, učí se komunikovat a spolupracovat s ostatními. Hra je hlavní činností v životě dětí. K dětské hře patří neodmyslitelně také hračka. Hračka má dítě nejen zabavit a přinášet mu radost, ale také vzdělávat ho. Hračka je součástí dětství každého dítěte. Od počátku lidské civilizace. Děti, potřebují ke svým hrám, nějaký hmotný předmět, který hru obohatí a posune ji na další úroveň.

První kapitola se zabývá hrou u dětí předškolního věku, kde je uveden a zastoupen pojem hra. Hra je hlavní a nepostradatelnou činností u dětí předškolního věku. Následující podkapitola vymezuje dětskou hru, která je pro děti předškolního věku důležitá, protože se pomocí ní děti učí, seznámíme se s různými typy her u dětí předškolního věku, jakou roli hraje učitel ve hře a v poslední řadě je popsáno, proč je hra pro děti důležitá.

Druhá kapitola v teoretické části práce, vymezuje samotnou hračku, tedy co je to hračka, jakou roli hraje hračka v životě dětí předškolního věku, je zde popsán význam samotné hračky. Hračka slouží především k rozvíjení osobnosti dítěte. Následně se zaměřuji jaké hračky se objevují v prostředí mateřské školy. Dozvídáme se, že dnešní nabídka hraček je bohatá, děti mohou ke svým hrám využívat různé druhy hraček z odlišných materiálů, velikosti, tvarů a barev. Podkapitola s názvem klasifikace hraček, se zaměřuje, na rozdělení hraček podle jistých kritérií, hračky pro kluky a holky, využitý druh materiálu, hračky určené především k výchově a vzdělávání zde jsou zastoupeny různé hračky, podílející se na rozvoji jemné motoriky. Navazující podkapitola pojednává o důležitých kritériích, které musí hračky bez podmínky splňovat, mezi nejdůležitější faktory řadíme bezpečnost, a vhodnost hračky vzhledem k věku dětí. Další podkapitola je zaměřena na využití hračky v edukačním procesu, ve které, je uvedeno.

Druhá kapitola, teoretické části se zabývá historií hraček od pravěku až po současnost. Podoba hraček se odlišovala převážně ve využití jiného materiálů, dříve byly jednoduché hračky z přírodních materiálů, dnes díky moderním technologiím, máme různé didaktické

a elektronické hračky. Poslední kapitola se zabývá hrou u dětí předškolního věku, kde je uveden a zastoupen pojem hra. Hra je hlavní a nepostradatelnou činností u dětí předškolního věku. Následující podkapitola vymezuje dětskou hru, která je pro děti předškolního věku důležitá, protože se pomocí ní děti učí, seznámíme se s různými typy her u dětí předškolního věku, jakou roli hraje učitel ve hře a v poslední řadě je popsáno, proč je hra pro děti důležitá.

V praktické části bylo cílem zjistit, jakou roli má hračka pro děti předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy. Odpovídám zde na výzkumné otázky, které jsem si stanovila a v závěru mé praktické části.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HRA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Vymezením tohoto termínu, se zabývalo mnoho výzkumníků, avšak přesto není určena jednoznačná definice. Hra provází člověka, po celý život, již od počátku dějin. Nejtypičtější, je zejména v období dětství, neboť u dítěte je to jedna z převládajících činností, hrát si. Odborníci se shodují a definují hru „nejpřirozenější“ spontánní činnost, vycházející z vnitřní motivace a potřeby, prostřednictvím hry se dítě učí, poznává svět (Brooker, Blaise & Edwards 2014; Horká & Syslová 2011; Kořátková 2014; Navrátilová & Puhrová 2018; Suchánková 2014). Hra bývá popisována jako smysluplná činnost, zejména u dětí předškolního věku z hlediska učení se novým poznatkům, rozvíjení představivosti, dodržování a respektování pravidel, ve hře se uplatňuje vlastní iniciativa dítěte. Syslová (2011) popisuje hru v pojetí „*hlavní činnost v životě dítěte*“. Dítě si prostřednictvím hry neuvědomuje, že se vlastně učí, je to nezáměrné, ovšem účelné. Hra bývá přínosná pro děti, po stránce rozvíjení jejich osobnosti.

Ve hře si děti ověřují své poznatky, získávají nové zkušenosti a mohou pomocí hry, překonávat překážky. „*Prostřednictvím, tohoto nepřetržitého, rozšiřujícího se procesu dávají rané dovednosti vzniknout novým a nové zkušenosti jsou integrovány s předchozími.*“ (Guyton, 2011 s. 2). Z tohoto výroku vyplývá, že hra vede k seberealizaci, podílí se na rozvoji osobnosti dítěte v následujících oblastech sociální, kognitivní, emocionální, motorické (Suchánková, 2014).

Známý psycholog Zdeněk Matějček, vymezil termín následovně: „*Hra je jedním ze svorníků, které spojují jednotlivá vývojová období lidského života v jeden celek.*“ (Suchánková, 2014 s. 9). S myšlenkou Zdeňka Matějčka se ztotožňuji, neboť dítě se prostřednictvím hry přirozeně rozvíjí, učí se etickému chování, sociálnímu chování a pravidlům, přičemž hra ho baví a naplňuje, pobaví se s kamarády, poznává pravidla, dítě snaží se dojít k cíli a vyřešit problém.

Můžeme si položit následující otázku. Co dělá hru hrou? Především to, že hra nemá být nucenou aktivitou, není tedy řízená učitelem ani rodičem, ale naopak podstatou hry je svoboda, kde si samotné dítě zvolí jak, kdy a s čím si hrát, popřípadě s kým si chce hrát. Dítě si svou hru vlastně řídí samo, to je klíčovým pilířem svobodné hry (Kořátková, 2014).

Svobodná hra dítěte má korespondovat určitými znaky: (Suchánková, 2014)

- **Spontánnost** - Chápeme jako dobrovolné, svobodné jednání dítěte, projevující se zejména ve volné hře dětí. Při volné hře dítě postupuje svým vlastním tempem.
- **Zaujetí** - Na první pohled má hra dítě upoutat, mít ji spojenou se zábavou. Při správné hře, se dítě plně soustředí na danou činnost, až do takové míry, že nemusí reagovat na podněty z prostředí, ve kterém se zrovna nachází, protože je plně soustředěný na hru. Dítě zejména nechce tuto činnost ukončit, když je ve stádiu zaujetí ze samotné hry, bývá neklidné, může být i agresivní.
- **Vnitřní uspokojení a radost ze hry** - Dítě má spojenou hru s příjemnými pocity, přináší dítěti radost, zábavu, potěšení. Hra plní funkci nezastupitelné činnosti u dětí, jejímž cílem se děti učí pozornosti, do her dětí se promítnou jejich vlastní zkušenosti a vynaloží veškeré úsilí pro úspěšnou hru (Gray, 2012).
- **Opakování** - Pokud nás hra zaujala, rádi se k ní vracíme, prožíváme ji znovu. Možnost vrátit se hře bývá mnohdy rozvíjející, protože prožíváme stejné zážitky, ovšem tentokrát se ve hře lépe orientujeme, může volit jinou strategii.
- **Tvořivost** - Hra vychází z vnitřní motivace dítěte, při svobodné hře dítě uplatňuje svoji fantazii, díky které je dítě často i tvořivé, může využívat různé předměty ve hře, kterým dává například lidské vlastnosti.
- **Fantazie** - Brána do světa hry, je důležité, aby dítě při hře využívalo svou fantazii, která je spjata s realitou. Dítě vychází ze skutečných zážitků, přičemž si vytváří svůj vlastní obraz o světě (Opravilová, 2016).
- **Přijetí role** - Prostřednictvím hry děti navazují sociální kontakty, ať už s ostatními dětmi ve školním zařízení či s dospělými. Dítě hraním si na někoho (rodinu, doktora) přejímá určitou roli, pro kterou jsou typické charakteristické rysy. Dítě vlastně zkoumá jednání ostatních lidí, snaží se napodobit jejich chování. Pokud dítě, tak učiní, chápeme to jako obrovský pokrok ve vývoji dítěte (Suchánková, 2014).

1.1 Význam hry pro dítě předškolního věku

Hra představuje nedílnou součást dětství, má vycházet ze zájmů konkrétního dítěte tak, aby se dítě přirozeně rozvíjelo (Bretony, 2013; Essame, 2020). Mateřské školy

považují hru za důležitou metodu, pomocí které dítě má tendenci zkoumat svět, učit se novým poznatkům, hra plní funkci rozvíjení osobnosti dítěte. V mateřských školách, jsou zastoupeny hry řízené a spontánní. Řízená hra, je specifická v tom, že vedoucí roli má především učitel. Řízená hra nebývá natolik podnětná pro dítě, většinou jsou tyto hry organizované a doprovázeny pravidly. Naopak spontánní hra vychází z dítěte, je více obohacující pro dítě, soběstačně si dítě vytváří pravidla a strategii, jak si chce hrát. (Opravilová, 2016) Samotné, RVP PV poukazuje na důležitost dětské hry, kde uvádí *“vhodné je využívání prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí“* (RVP, 2021, s. 8). Ve hře, dítě uspokojuje své potřeby, dítě hru také význačně prožívá prostřednictvím svých přenesených zážitků z každodenního života, promítá do hry svoje pocity. Hra plní účel v oblastech všestranného rozvíjení dítěte v oblastech tělesné, komunikativní, sociální. V sociální oblasti pomáhá dítěti mnohdy, v kontaktu navazování vztahů mezi ostatní dětmi v mateřské škole nebo dospělými. Podněcuje dítě v rozvíjení dalších oblastí tělesné, komunikativní (Navrátilová & Petru Puhrová, 2018).

Ze strany rodičů u mladších dětí (tři až čtyřletých) bývá hra chápána jako smysluplná činnost, hraní si rodiče podporují, avšak jiný názor mají, pokud jsou děti starší (pětileté až šestileté) hru vnímají za ztrátu času, který by dítě mělo využít adekvátněji, jinými slovy hru nepovažují za tolik důležitou. Nicméně je důležité se věnovat hře i v tomto věku. Dítě se neustále vyvíjí a především má potřebu, si hrát. Pro zdravý vývoj dítěte je hra neocenitelnou metodou ve vzdělávání, pomocí které se dítě učí rychleji, efektivněji (Kofátková 2014).

1.2 Typy her a jejich přínos pro děti předškolního věku

Předškolní věk můžeme charakterizovat obdobím, kdy dítě zpravidla dochází do mateřské školy, obecně platí pro děti ve věku od 3 do 6 - 7 let, zakončeno vstupem na základní školu. V dnešní době navštěvují mateřskou školu i děti dvouleté, avšak mateřská škola si musí samostatně stanovit podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí (Školský zákon, 2015, §34). Předškolní období bývá vymezováno jako věk hry (Suchánková, 2014; Thomas & Mcinnes, 2018; Vágnerová 2005).

Děti tráví hrou většinu svého volného času během dne, tento čas je pro dítě vnímán užitečně. Hra poskytuje dítěti zábavu, relaxaci, dítě si hraje, protože má radost. Mateřská škola, má dětem poskytovat podnětné prostředí pro hraní, s nabídkou kvalitních hraček.

Dítě si hraje téměř všude v mateřské škole, doma, na zahradě a na hřišti. Ve hře děti zdolávají překážky, upevňují sebevědomí prostřednictvím opakování dané hry se mnohdy dítě poučí z předchozí chyby a do příště bude jednat správně. Každá hra obsahuje předem stanovená pravidla, které musí hráči přijmout a dodržovat. Součástí hry je dosažení cíle, avšak cíl je obsažen v činnosti samé (Gray, 2012). U dětí předškolního věku převládá symbolická hra, která vychází z vlastních prožitých situací, zážitků a událostí dítěte. Dítě ve hře uspokojuje své citové a intelektuální potřeby. Do symbolické hry děti zapojují symboly například hračky, pomůcky a jiné rekvizity (Kořátková & Průcha, 2013). V této hře děti přenáší vlastnosti nějakého předmětu, který zrovna není v dosahu, na jiný předmět. Tímto si dítě upevňuje své zkušenosti. Díky těmto procesům se dítě učí vyrovnávat a přizpůsobovat se realitě (Ficová 2020; Suchánková, 2014; Thomas & McInnes, 2018).

Další využívanou hrou u dětí bývá hra námětová. Jak napovídá samotný název, je to hra na něco nebo na někoho. Dítě napodobuje situace z běžného života například hra na rodinu, lékaře nebo na učitele. Mladší děti do tří let, používají obvykle nějaký předmět ke hraní rolí například panenku, která symbolizuje maminku (Suchánková, 2014). Starší děti začleňují do hry kamarády a využívají více prostředků. Zapojením dětské fantazie vznikají fiktivní příběhy díky tomu je jejich hra obsahově bohatší. Pomocí námětových her se dítě ocitá v jiné sociální roli, jejímž prostřednictvím přejímá charakteristické rysy jiné postavy. Mezi oblíbené hry dětí patří slovní hry, řadíme zde různé příběhy, říkadla, hádanky, jazykolamy. V předškolním věku má dítě kladný vztah k hudbě. U dětí se objevují hudební hry, které mohou být doprovázeny pohybem (hudebně pohybové), rytmické hry. Učitelé v mateřských školách kladou důraz na pohybové hry, které jsou přínosné pro samotné dítě, rozvíjí se koordinace u dítěte. V předškolním věku se dopředu dostávají konstruktivní hry, děti využívají ke hře kostky (mladší děti) u starších dětí (stavebnice a mozaiky, puzzle). Starší děti mají potřebu sdílet hru s kamarádem, spolupracovat, hovoříme o kooperativní hře (Suchánková, 2014).

1.3 Role učitele ve hře

Pedagogové, působící v mateřské škole, by měli vytvářet dětem příjemné prostředí, pro kvalitní hru (Horká & Syslová, 2011). Učitel, angažující se do hry dětí, má být především partnerem, pomocníkem, průvodcem ve hře. Důležitou vlastnost, kterou by měl učitel mít je umění hrát si, být takzvaně hercem ve svém povolání. Učitelé v mateřských školách jsou kvalifikovanými pedagogickými pracovníky, kteří korespondují určitými

dovednostmi a schopnostmi jako například být empatický, vstřícný, ovládat kritické myšlení, schopnost řešit problémy, tvořivý přístup ke vzdělávání dětí (Navrátilová & Petřů Puhrová, 2018).

Učitel zastává tři hlavní role ve hře dětí první role iniciátor, druhá podporovatel a v poslední řadě role posuzovatele. Některé děti nemusí mít dostatek podmětů ke kvalitní hře, nemusí mít nápady, jak si hrát, nebo se neumí zapojit do hry, proto se učitel snaží umocnit v dětech zážitek ze hry, taková je role iniciátora. Svobodová popisuje iniciátora jako učitele, který nabízí a aktivizuje dítě ke spontánní i edukačně záměrné hře (Navrátilová & Puhrová, 2018). Učitel v roli hráče iniciátora využívá svou představivost doplněnou humorem, má pochopení pro dětskou nadsázku, měl by umět předvídat průběh hry a v nepříznivých podmínkách hru zastavit. Dále učitel zastává funkci podporovatele ve hře, pokud mají děti potíže ve zvládnutí nějakého kroku, učitel vždy pomůže, aby se dítě mohlo posunout kupředu. Učitelka v mateřské škole se snaží podporovat spolupráci dětí ve hře. Role podporovatele znamená pomoci dítěti ve zvládnutí problému, který během hry nastal, avšak nedělat to za dítě. Třetí, již zmíněnou rolí, je učitel posuzovatel. Učitel pozoruje hru dětí, přičemž má hledat převážně silné stránky dětí v tom co dokážou, a ne pouze posuzovat, co dítě neumí. Dávat zpětnou vazbu, dětem, jak hru zvládly, co se jim líbilo, společně to zhodnotit (Jones, 2017).

2 HRAČKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Nejnámější pojetí hračky bývá uvedeno, že hračka je předmětem ke hře dětí, jejímž cílem je upoutat pozornost dítěte, zabavit dítě při hře, ale také rozvíjet u dítěte jeho motorické a psychické schopnosti (Horká & Syslová 2011; Opravilová, 2016; Rosa, 2015). Hračka bývá spojována zejména s obdobím dětství. Za hračku, bývá považován jakýkoli předmět, který je přímo či nepřímo určen je hře, prakticky hračkou může být cokoli (Trawick-Smith et al., 2015). Hračkou, není pouze účelně navržený výrobek určený ke hře, jako například panenka, traktor, kostky, stavebnice, ale hračkou se stává všechno, co dítě použije ke své hře. Dítě využívá ke hraní různé materiály jako kamínek, kapesník, krabice, klacík, přitom právě tyto předměty jsou nejvíce účelné a rozvíjející pro svobodnou hru dítěte. Děti volí tyto hračky z důvodu experimentování s přírodními materiály, využití vlastní fantazie, všestranné využití daného předmětu. Děti si sami můžou i hračku vyrobit, což je podporováno dospělými zejména rozvíjením vlastní tvořivosti dítěte (Suchánková, 2014).

Podle mého názoru, některé hračky primárně vytvořené ke hře, objevují se na trhu hraček, nemusí být zdaleka tak rozvíjející. Děti zde nemusí zapojit vlastní fantazii. Přičemž, mnohé z těchto hraček mají didaktický záměr, kde dítě plně neuplatňuje vlastní iniciativu. Za takové hračky považuji některé elektronické hračky a příliš moderní hračky, kde dítě nevyužívá tolik vlastní fantazie, například chodící dinosaurus a létající víla. Naopak si myslím, že děti se nejvíce rozvíjí, při hře s klasickou hračkou, bez zbytečných funkcí. Mladší děti poznávají svět hmatem, manipulují s hračkou, kde děti zkoumají povrch, materiál, starší děti si samy vymýšlejí, jak si budou s hračkou hrát. Za podnětné hračky, považuji takové, které nabízejí dětem zapojení vlastní fantazie.

Každé dítě má svoji oblíbenou hračku, s kterou rádo tráví svůj volný čas, hraje si s ní doma i venku, opatruje ji, neustále ji dítě musí mít při ruce, hračka může pro dítě představovat kamaráda. „*Nástrojem hry je hračka z důvodu toho, že hračky prodlužují a stimulují hru.*“ (Navrátilová & Petřů Puhrová, 2018, s. 17). S myšlenkou Goldsteina (2003) se ztotožňuji, protože hračka hru doplňuje, celkově ji oživuje, a představuje kladný předmět, pomocí kterého dítě zapojuje a využívá vlastní představivost. Díky pestrému a širokému výběru z hraček, si děti mohou hrát, v podstatě se vším a na všechno, rodinu, doktory, obchod, policisty. Hračka je pro děti důležitou pomůckou, pomocí které poznávají

svět a seznamují se s okolním prostředím a životem dospělých. Děti mají hračku spojenou se zábavou. Ke hračce promlouvají, přisuzují hračce lidské vlastnosti, čímž hračka pro dítě ožívá. Při hře s hračkou vychází dítě z každodenních prožitků, učí se přirozenou nápodobou poznávat svět (Navrátilová & Petřů Puhrová, 2018).

2.1 Význam hračky u dětí předškolního věku

Hračka představuje důležitý prvek (předmět), ve hře dětí, pokud si dítě hraje s hračkou, pozitivně to přispívá k rozvíjení osobnosti dítěte v následujících oblastech kognitivní, emocionální a fyzické. Hračka, může hru vyvolat a být podnětem pro hru nebo ji může doplňovat a obohacovat (Suchánková, 201). Pomocí hraček, děti vstupují do světa dospělých, kde děti často napodobují své rodiče nebo jiné dospělé osoby, kluci mají ke hraní různé opravářské nářadí, jeřáby a dívky mají například kuchyňku či kadeřnictví. Děti poznávají svět prostřednictvím hry, kde hra je hlavní činností dítěte, neboť je přirozená, děti mají potřebu si hrát. Hračky určené dětem mají splňovat jisté vlastnosti vedoucí k rozvíjení osobnosti dítěte, mají podněcovat smysly u dětí a rozvíjet poznání, tvořivost, fantazii, stimulovat motoriku. Jedna z rolí, kterou hračka zastává je socializační role, kde hračka pomáhá dětem v navazování vztahů mezi jinými dětmi, mít rád sám sebe a druhé, dítě se učí i přijímat sociální role. Dítě si k hračce vytváří silné citové pouto. Hračka dítě uspokojuje po psychosociální stránce. Oblíbená hračka, naplňuje u dítěte pocit a potřebu jistoty a bezpečí, hračka je pro dítě kamarádem, který je vždy s ním sdílí s dítětem radost, ale i smutek či bolest (Suchánková, 2014).

Dle Navrátilové & Petřů Puhrové (2018) bývá hračka vnímána jako propojení vnitřního světa dítěte s realitou, rozvíjí a podporuje fantazii u dětí a je bránou do světa hry dítěte. Pohled na hračku a její podobu vychází ze společenské, kulturní a politické situace ve společnosti. Děti prostřednictvím hraček, zkoumají a objevují svět, ve kterém hledají odpovědi a souvislosti, chtějí přicházet ke správnému řešení problému, který se během hry objevil. Hra je součástí každodenní činnosti dětí, kde hra s hračkami bývá převyšující činností, hračky mají děti všude doma, v mateřské škole, v ordinaci lékaře, na různých místech. V mateřské škole, mají děti hračky nejen v budově takzvané ve třídách, ale hračky pro děti bývají i venku. U některých hraček je důležitá spolupráce dětí, například konstruktivní hračky, kde dítě musí s druhým dítětem komunikovat jak to postavit, zvolit si společný postup, díky čemuž je u dítěte prohlubuje sociální chování (Navrátilová & Petřů Puhrová, 2018).

2.2 Klasifikace hračky

Hračky můžeme seřadit a také kategorizovat, na základě jejich účelu, použitého materiálu, funkce, věku a pohlaví dětí, pro dívky a chlapce. Při výběru hraček, dospělými či učiteli mateřských škol je důležité stanovisko, uvědomit si vlastně, pro jaký věk, je hračka určena. V hračkářstvích bývají zpravidla hračky označeny etiketami, kde se uvádí, jaký je doporučený věk pro hraní dítěte s hračkou. Výrobci hraček usnadňují tímto výběr spotřebitelům (rodiče a učitelé), dbají přitom na bezpečnost hračky a na dosaženou intelektovou úroveň dítěte (Šplíchal, Otavová & Pecháčková, 2014).

Pro nejmenší děti v batolecím věku, se využívají senzomotorické hračky stimulující děti, v oblasti hrubé motoriky, zrakového vnímání, sluchového vnímání, hmatového vnímání, hračky rozvíjející citové a estetické prožívání. K upoutání pozornosti dítěte a navázání sociálního kontaktu používáme zejména chrastítka a další jednoduché předměty jako kroužky, rolničky, kuličky, které reagují na dotyk pohybem nebo zvukem. (Opravilová, 2016) Tyto hračky mají být především z nezávazného materiálu z důvodu, že děti si předměty vkládají do úst, přičemž využitý materiál je různorodý, tvarovaný tak, aby dítě hračku snadno uchopilo a mohlo jednoduše s ní manipulovat, nejlépe omyvatelné hračky. První hračky, dostávají děti už po narození, rodiče umisťují hračky nad postýlku tak, aby dítě mělo hračku v zorném poli. V pozdějším batolecím věku, se stávají hračky postupně náročnějšími z hlediska manipulace s hračkou, upevňování a zároveň procvičování držení ruky a paže, koordinace rukou, rozvíjí se jemná motorika prstů. Vhodnými hračkami pro děti se stávají manipulační hračky, rozvíjející jemnou a hrubou motoriku. Jedná se o hračky, které se zaměřují na točení a šroubování, první kostky na stavění či obrázkové, skládačky a navlékačí tvary. Mezi osvědčené hračky patří takové, pomocí kterých jsou procvičovány určité dovednosti dětí, zapínání, šněrování, provlékání. Uvedené hračky podporují jemnou motoriku u dětí. Pro rozvíjení hrubé motoriky, jsou zastoupeny hračky stimulující pohyb – házení, převážení nákladu, tahání hraček před nebo za sebou, tříkolka, dětské kolo na odrážení. Podoba hraček se odlišuje v závislosti na zpracování, proporcí a velikosti hračky, mladší děti mají větší hračky jako kostky, starší děti mají menší části stavebnice. U batolete, převládají hračky, které podporují rozvoj inteligence, a kde děti mohou uplatnit fantazii, kreativitu mezi hračky citové a prožitkové začleňujeme plyšové a textilní hračky, které děti využívají při usínání (Opravilová, 2016).

Tříleté děti ocení hračky, které souvisí s pohybem, avšak přijmout jakoukoliv hračku, která se mu nabízí. Mezi hračky, které jezdí, spadá tříkolka, kočárek, vláčky a autíčka. Děti si s oblibou hrají s vodou, hlínou a především pískem, kde si děti staví bábovičky nebo hrady s písku. V tomto věku si dítě hraje převážně samo. Ve čtyřech, až pěti letech děti začínají mít potřebu hru s někým sdílet, vyhledávají kamarády. Typické jsou námětové hry, při kterých děti používají hračky spojené s určitým povoláním například kufřík lékařství, nákupní košík, ovoce a zeleninu, papírové peníze a jiné. Děti jsou tvořivé, vynalézavé z hraček si zvolí stavebnice a puzzle. Při pozorování ve skládání či stavění si můžeme všimnout pokroků u dítěte (Bacus, 2009).

Podle klasifikace Šplíchala, Otavové a Pecháčkové (2014), kteří hračky vyčlenili na základě:

- Účelu
- Podle pohlaví dítěte
- Hračky zaměřené k výchově a vzdělávání
- Hračky podle zdroje pohybu
- Hračky podle použitého materiálu

Autoři vymezují první kategorii jako hračky, které plní nějaký **účel**, kde zahrnují hračky typu stavebnice, lega, deskové a stolní hry. Uvedené hračky spadají také do kategorie hraček pro obě **pohlaví**. Prostřednictvím těchto her vedeme děti ke kreativě a k zapojení vlastního myšlení. Dále jsou součástí kategorie druhy hraček z dívčího a chlapeckého světa, mechanické hračky, loutky, hračky k výchově a vzdělávání a poslední skupinu tvoří sportovní nářadí a velké hračky, využívané při sportovní činnosti. Náčiní jako koloběžky, trojkolky, šlapací kola, brusle nebo sánky nebo jiné. Hračky se vyčleňovaly pro obě pohlaví zvlášť, dříve zaujímaly ženy a muži rozličné úlohy v postavení, ve společnosti, dívky a chlapci, měly rozdílné zájmy, proto vznikaly charakteristické hračky, pro obě pohlaví. Chlapci měli hračky spojené s bojem a těžší prací a dívky naopak s mateřstvím a domácností. Mezi hračky pro chlapce patří vojáci, zbraně, auta, vláčky, v historii si chlapci hráli s rytíři, koňmi, angličáky, modely Matchbox, kolotoče. Dívčími hračkami jsou odedávna panenky, které byly vyráběny zpočátku

z běžných materiálů, hadrové panenky, dřevěné, dnes se panenky vyrábí z plastu například Barbie, děvčata si hrají s kočárky, kuchyňkou, domečky pro panenky. Vznikaly hračky, které se podílely přímo na **výchově a vzdělávání** dítěte. U dívek bývají zastoupeny mozaiky, navlékání korálků nebo šití, u chlapců se hračky orientovaly na manuální zručnost, kde zahrnujeme hračky typu stavebnice technické a konstruktivní, hry s náradím. Postupně, se rozvíjel také průmysl a vznikaly zcela nové hračky pro děti jako modelíny, plastelíny, vystřihovánky a slepovací modely, hlavolamy a mnoho dalších hraček, vedoucí děti ke tvořivosti. Předposlední skupinou tvoří hračky, podle **zdroje pohybu**. Tyto hračky můžeme rozdělit do dvou skupin, kde první skupina jsou hračky statické a bez vlastního pohybu, druhá skupina představuje hračky mechanické s vlastním zdrojem pohybu. Do první skupiny začleňujeme hračky jako káči, rotující hračky, některé hračky se spouští při úderu jiného nástroje, hry s kuličkami, kde děti využívají síly scvrknutím prstů, která uvede kuličky do pohybu, v dětech podnítila soutěživost, podobné hry založené na stejné bázi je hod tyčí, míčem či jiným předmětem. Druhá skupina zakomponuje mechanické hračky jako kolotoč na kliku, pohyblivé hračky z lepenky, kde se otáčením kličky daly postavy do pohybu. Poslední členění hračky je rozdělení, podle **použitého materiálu**, toto rozdělení začleňuje dřevěné, přírodní, látkové, plyšové, plechové, kovové, plastové a jiné hračky (Šplíchal, Otavová & Pecháčková, 2014).

2.3 Správná hračka

Hračky, které jsou určeny dětem předškolního věku, mají splňovat jisté aspekty, takzvané dosahovat určitých kritérií. Mají mít pozitivní náboj, obsahovat jistý potencionál, vícestranné využití. To znamená, že hračka má poskytnout dětem příznivé podněty vedoucí k rozvíjení osobnosti dítěte, nemá obsahovat návod, jak si s hračkou hrát, ale má vybízet děti ke zkoumání. Dnešní nabídka hraček je pestrá, nacházíme širokou škálu různých hraček, odlišného provedení, velikosti, materiálu nebo tvaru. Mezi hlavní kritérium, řadíme kvalitu hračky. Další hlediskem pro výběr hračky je nutné brát na vědomí věk dětí tak, aby si děti uměly, s danou hračkou hrát a dále přinášela dítěti nové poznávání s cílem podněcování k fantazii, tvořivosti. Správně zvolené hračky mají rozvíjet několik oblastí, například motoriku, kde má hračka dítě lákat k pohybu, dále k poznání a podněcovat děti k badání. Důležitým hlediskem pro rodiče a učitele při koupi nových hraček je bezpečnost hračky, proto je nutné, aby rodiče věnovali tomuto pozornost při výběru hračky (Jaloševská & Soukupová, 2015). Správné hračky, dostupné ve správný čas, mohou,

spontánně vést děti k vyšším úspěchům (Clavio & Fajardo, 2010). Vhodné hračky, mají mít známé, ale i neprozkoumané funkce, aby byly svým způsobem atraktivní a zároveň náročné pro děti. Podle mého názoru jsou jednoduché hračky nejkouzelnější. Hračky, které si sami děti vyrobí. Správné hračky mají děti pobavit způsobem, že děti se chtějí, ke hře s hračkou opětovně vracet.

2.4 Kritéria výběru hraček pro děti předškolního věku

Dětské hračky musí splňovat jisté faktory, hlavním z nich je **bezpečnost** hračky pro děti, zároveň hračky mají být **přiměřené k věku dětí**, měly by mít **estetickou úroveň** a **nezávadné pro děti**. Výrobci hraček jsou zodpovědní za kvalitu a bezpečnost hračky. Probíhají zkoušky bezpečnosti hraček, které se provádějí na podkladě mezinárodní Evropské hračkářské normy, pod zkratkou (EN71). Během zkoušky se posuzuje mechanické a fyzikální vlastnosti, například vlastnost v tlaku, přítomnost hrotů, ostrost hran, vyčnívající části, hořlavost, nesmí být přítomnost chemických prvků, mechanická odolnost hračky a jiné (Jaloševská & Soukupová, 2015). Hračky pro děti v předškolním věku musí být netoxické, odolné vůči slinám - malé děti zkoumají předměty ústy, nehořlavé, splňující hygienické požadavky to znamená, aby byly snadno omyvatelné, antialergické. Dále k bezpečnosti patří konstrukce hračky, malé děti nesmí si hrát s malými součástkami, hrozí tady nebezpečí vdechnutí, k bezpečnosti patří i v čem je hračka zabalená (Opravilová, 2016).

Kritéria, které musí hračka splňovat:

- 1) **Věk dítěte** – Na samotném výrobku, bývá uvedeno pro jaký věk, je hračka určená, výrobci dbají na stanovený kalendářní věk, ale také na individuální vývoj dětí, s ohledem na individuální potřeby a zájmy dítěte. Zpravidla rozlišujeme hračky pro kojence, batolata, děti předškolního věku, mladšího a staršího školního věku, hračky pro mládež, ale i dospělé (Suchánková, 2015).
- 2) **Využití dětské fantazie** – Hračky mají umožnit dětem rozvíjet jejich vlastní představivost a tvořivost. Patří sem nejrůznější kostky, krabice, látky, časopisy, přírodní materiály a jiné, tak aby uspokojovaly dětskou zvědavost (Suchánková, 2015).

- 3) **Variabilita a četnost herních možností** – Hračka, má umožnit dítěti, co největší využití a nabízet různé způsoby hry, tím bývá hra s hračkou zajímavější, podnětnější. Hračky nemají být příliš jednoduché, naopak by měly být výzvou, a poskytovat dítěti nové způsoby v hraní a učení (Suchánková, 2015).
- 4) **Srozumitelnost** – Hračky nemají být pro děti příliš náročné, jinak by děti vyčerpávaly a ztrácely by svou stimulační funkci, děti o takové hračky nejeví zájem. Do této kategorie řadíme celkovou stylizaci hraček, její tvarové a výrazové řešení (Opravilová, 2016).
- 5) **Velikost hračky** – Souvisí s věkovou přiměřeností. Hračka má odpovídat vývojové úrovni dítěte, u menších dětí se ještě rozvíjí motorika, proto je vhodné volit konstrukčně větší hračky (Opravilová, 2016).
- 6) **Vhodnost materiálu** – Máme několik druhů hraček z rozdílných materiálů. Jako je dřevo, plast, textil, papír, kov či přírodní materiály, ovšem všechny hračky musí být zdravotně nezávadné (Opravilová, 2016). Důležité je, aby hračka byla dítěti příjemná (Suchánková, 2015). Oblíbené hračky jsou takové, které jsou příjemné na dotek, měkké, tvrdé, snadná manipulace.
- 7) **Tvar a barva** - Toto kritérium patří k jednomu z nejdůležitějších. Mezi percepcí barvy a tvaru se předpokládá jistý vztah. Pro malé děti se preferuje tvarová jednoduchost, barevně má mít hračka neutrální odstín, doplněné sytými barvami. Hračka nemusí se barevně shodovat s reálným předmětem, ale nemá být přehnaně barevná až přepřácaná. Má být esteticky vkusná a přitažlivá (Opravilová, 2016).
- 8) **Pevnost a trvanlivost** - Hračky by měly být odolnější, vydržet manipulaci, případné experimenty dítěte s hračkou, které je typické pro období, mezi druhým a třetím rokem dítěte. Děti s hračkou, vyrůstají, vytváří si k hračce citové pouto, kde panenka nebo třeba medvídek provází dítě po celé dětství (Opravilová, 2016).
- 9) **Konstrukce a mechanika** – U technických hraček je nezbytné, aby dítě pochopilo princip pohybu, který má být jednoduchý. Děti mohou ztrácet zájem o hru s hračkou, pokud dostanou konstrukčně složitější hračky anebo naopak vyvolávají zájem, zvědavost, hračky prozkoumat a rozebrat. Ambiciózní rodiče mají potřebu dávat dětem složitější hračky předčasně, ale bývá to výrobci hraček podporováno (Opravilová, 2016).

10) Bezpečnost – Hračky by měly splňovat stanovené normy, které jsou vymezeny legislativně (Suchánková, 2015). Hračka má být pro dítě srozumitelná a zároveň má odpovídat stupni psychického vývoje dítěte.

Hračky pro děti mají být vybírány na základě předchozího uvážení, měli bychom brát na vědomí, jak daná hračka ovlivní dítě samotné. Jak už zde zmiňuji vícekrát, hračka má být přiměřená k věku dítěte, odpovídá zájmům a schopnostem dítěte. Pokud si nejsme jisti při výběru správné hračky, mohou rodičům pomoci pedagogové mateřských škol nebo jiní rodiče, kteří už mají konkrétní hračku vyzkoušenou, a tím nám mohou poskytnout zpětnou vazbu a sdělit svůj názor na hračku (Jaloševská & Soukupová, 2015).

2.5 Požadavky na hračky

V dnešní době, jsou výsledkem dohody mezi mnoha odborníky. V Evropské unii je několik tisíc firem vyrábějící hračky, kde bylo nutné sestavit požadavky jako mezinárodní normy a přísně sledovat jejich dodržování. Většina hraček pro děti pochází z dovozu, především z Číny, uvádí se až 90% hraček. Všechny hračky musí splňovat požadované mezinárodní normy. Než se hračka dostane na trh, musí proběhnout posouzení její bezpečnosti s cílem identifikovat případné nebezpečí a také musí být zkontrolována shoda hračky s cílem předložit, že splňuje zmiňované právní požadavky. Mimo jiné, hračky musí být označeny symbolem CE, které musí být viditelné, je připojeno k hračce na štítku či obalu a nutnost uvést základní informace o produktu pro spotřebitele. Bez onoho označení CE nesmějí být hračky v obchodech uvedeny (Opravilová, 2016).

2.6 Hračka v prostředí mateřské školy

Mateřské školy jsou vybaveny různými druhy všemožných hraček, přičemž učitelé vybírají hračky, které korespondují s přirozeným vývojem dítěte. Hračky do mateřské školy bývají pořizovány na základě určitých kritérií, tak aby vyhovovaly potřebám a zájmům mladších i starších dětí předškolního věku s cílem podporovat učení u dětí (Guyton, 2011). Mezi další faktory, které musí učitelé zvážit, než danou hračku pořídí, patří bezpečnost, přiměřenost vzhledem k věku dítěte a náročnost hračky. Hračky v prostředí mateřských škol, mají být pestré a rozmanité, nabízející dětem, další aktivní způsoby hry s hračkou tak, aby si dítě mohlo vybírat z různých materiálů, vzhledu a barev, způsobu využití, například hračky ke tvoření. Umístění hraček má být situováno tak, že hračky by neměly být

v krabicích, ale na políčkách, ve skříních, zkrátka tak, aby všechny děti na ně dosáhly a byly přístupné pro všechny (Gyuton, 2011).

Podle mého názoru, v každé mateřské škole se nachází velké množství hraček z různých materiálů. Jsou to hračky konstruktivní jako stavebnice, kostky, puzzle, hračky pro chlapce jako auta, traktory, autodráhy, pro dívky panenky, kočárky, kuchyňky dále hračky plyšové, dřevěné. Hračka z mého pohledu může představovat vnitřní zápal toho dítěte, ve smyslu prohloubení fantazie (děti vidí a vnímají svět jinak než dospělí). Dospělí vidí daný předmět například polštář, ale pro děti to může být pirátská loď, zvíře, příšera. Některé hračky zase mohou u dětí představovat motivaci k překonání jistého problému, patří sem různé manipulační hračky na trénování provlékání, zavazování.

2.6.1 Zastoupení hračky v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Mateřské školy, poskytující dětem předškolní vzdělávání, kde podstatou je všestranné rozvíjení osobnosti dítěte v oblasti rozumové, citové a tělesné, vedou děti k osvojení životních hodnot a mezilidských vztahů. Mateřské školy se musí řídit podle Rámcového vzdělávacího programu - RVP PV. V tomto vzdělávacím programu jsou vymezeny cíle, metody a postupy práce. Ve školním vzdělávacím programu, dále jen ŠVP je popsána organizace dne, roku, řád konkrétní mateřské školy (Vališová & Kasíková, 2011).

RVP PV vymezuje, že úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu, kde je důležitým faktorem podnětné prostředí pro dítě s dostatkem adekvátních podnětů, vedoucí k rozvíjení osobnosti dítěte a aktivnímu učení. Tedy správně zvolená hračka dítě nejen rozvíjí, ale dále dítě motivuje například k překonání vlastních překážek. Hračka je uvedena v RVP PV, v kapitole věcné (materiální) podmínky, kde se hovoří o hračce ve smyslu, že mají být dětem dostupné: *„hračky, pomůcky náčiní a další doplňky nebo aspoň jejich podstatná část je umístěna tak, aby je děti dobře viděly, mohly si je samostatně brát a zároveň se vyznaly v jejich uložení.“* Dále se zde uvádí, že vybavení hračkami, pomůckami, náčiním, materiály a doplňky odpovídá počtu dětí i jejich věku, hračky jsou průběžně doplňovány (RVP PV, 2021). Myslím si, že dnešní vybavení mateřských škol hračkami je na dobré úrovni, ve třídách bývá optimální množství hraček. Každé dítě si mezi hračkami vybere z poměrně široké nabídky, s čím si bude hrát.

2.7 Hračka jako didaktický prostředek učitele

Hračka je předmětem, který hru obohacuje, dále ovlivňuje a rozvíjí. Děti, při hře s hračkou, promítají do hry své dosavadní zkušenosti a informace, které mají z okolního světa. Tyto získané informace mohou učitelé využívat při výchově a vzdělávání v mateřské škole. Hračky mohou být využité a nápomocné jako prostředek ke komunikaci dítěte s dospělým (Horká & Syslová, 2011).

Učitelé v mateřských školách mohou poznávat děti prostřednictvím hry a hraní dítěte s hračkou. Seznamují se s jejich způsobem uvažování a vnímají světa. Hračky mohou být výkonnými nástroji pro výuku a učení. Různé typy materiálů používaných ve třídě rozvíjejí různé typy myšlení. Guilford rozdělil tyto materiály do dvou skupin na konvergentní a divergentní (Clavio & Fajardo, 2010). Konvergentní hračky a materiály chápe ve spojení jednorázového použití či předepsaného použití hračky, podporující konvergentní myšlení. Toho myšlení, můžeme chápat jako vertikální myšlení, které zahrnuje pohyb tam a zpět mezi vyšší a nižší úrovní myšlení. U dětí předškolního věku najdeme všelijaké deskové hry, karetní hry, puzzle, různé skládačky, tyto předměty nazýváme konvergentními materiály. Naopak mezi divergentní hračky, spadají takové hračky, které nabízí význačně větší využití umožňující otevřenost dítěte ve hře. Patří sem stavebnice a bloky, při hře s těmito hračkami u dětí bývá rozvíjeno divergentní myšlení. Děti se opětovně ke hře s těmito hračkami vrací, neboť mohou příště postavit něco rozdílného, propracovanějšího na základě své vlastní fantazie (Clavio & Fajardo, 2010).

Hraní dítěte s hračkou, může být prvotním impulzem pro rozvíjení určitých dovedností a schopností dítěte. Dovednosti, které mohou být rozvíjeny jako čtení, psaní, matematické myšlení, ze schopností se uvádí, podpora v sociální interakci a využití kreativity. Děti ve hře zažívají úspěch, a to je motivuje a vede k tomu, že si tuto pozitivní zkušenost chtějí zopakovat, cítí se jistější, mají tendenci přijmout nové a obtížnější výzvy v konkrétní hře. Pomocí hry s hračkou se děti učí řešit problémy, které se objevily během hry. Děti se učí trpělivosti, podněcování ke zvědavosti, zkoumání, a k myšlení jako je flexibilita, následné porozumění příčinám a následkům. Děti usilují o dosažení svého cíle a postupně získávají důvěru ve svou schopnost dojít ke správnému řešení problému (Clavio & Fajardo, 2010).

2.7.1 Edukační využití hračky

Některé hračky nabízí dětem volnou a spontánní hru. Jiné hračky mohou obsahovat informační leták, takzvaně návod, jak si s danou hračkou hrát. Hovořím o didaktické hračce, která slouží k rozvíjení dítěte ve specifické oblasti vývoje dítěte. Například v oblasti jazykových dovedností, matematických a v dalších vzdělávacích oblastech. Některé didaktické hračky se soustředí na prožívání a poznávání v oblasti literárně dramatického, hudebního či výtvarného pojetí výchovy a vzdělávání. Pedagogové v mateřských školách mohou využít a zapojit do výchovy a vzdělávání právě didaktickou hračku, kterou můžou uplatnit jako prostředek vedoucí k podpoře učení a zároveň k dosažení pokroků dítěte v určité oblasti (Navrátilová & Petrů Puhrová, 2018).

3 HISTORIE HRAČEK

Existence hraček je známá od počátku lidské civilizace. Všude, kde člověk žil společně s dětmi, se přirozeně objevovaly také hračky. Hračka odjakživa patří k dětství. Vzhled a podoba hračky je spojována s danou kulturou vycházející z každodenního života lidí. Zpočátku lidé využívali dostupné materiály, ze kterých vznikaly jednoduché hračky. Design hraček se postupně během let přeměňoval v závislosti na prostředí a kultuře, ve které lidé žili. Hlavní změna spočívala ve využívání různého materiálu, což zapříčinilo transformaci vzhledu a tvaru hraček. První hračky se podobaly pracovním nástrojům, zvířatům, loveckým zbraním, šlo vlastně o zmenšeniny těchto nástrojů z běžného života lidí (Šplíchal, Otavová & Pecháčková, 2014).

Děti často kopírovaly dospělé, protože se od nich učily prostřednictvím nápodoby, z tohoto důvodu pravděpodobně využívaly děti pracovní nástroje. Primární využití těchto předmětů bylo zpočátku jiné, spojené s pracovní činností s odstupem času se tyto předměty stávaly pomůckami pro volný čas, tedy hračkami. Dříve hračky vznikaly díky rodičům a nejbližším příbuzným, kteří dětem hračky vyráběli. Rodiče k vyrábění používali všechny dostupné materiály, které měli k dispozici dřevo, hlína, sláma nebo rostliny (Opravilová, 2016 s. 91). Rodiče si začaly všimnout u dětí jistých pokroků. Během trávení volného času s hračkou, lze u dětí pozorovat rozvoj určitých schopností. Zde vzniká snaha rodičů zapojit hračku do výchovného procesu (Opravilová, 2016).

3.1 Pravěk, středověk a starověk

V pravěku hračky byly vyráběny z pracovních nástrojů, jedním z nich byl pazourek. Kromě nástrojů vznikaly hračky z kostí v podobě např. panenek oblečené do kožešin, příze. Dalšími využívanými materiály pro vytváření hraček v pravěku byly kameny, klacíky pálená hlína, ze které byly nalezeny chrastítka, a jiné přírodní materiály (Steiger, 2013). Hračky nalezené ve středověku byly převážně z keramiky, hlíny či skla, mnohdy si děti hračky vyráběly samy z toho, co našli v přírodě. Chlapci si hrávali s rytíři nebo na rytíře, což bylo typické pro danou dobu, konaly se rytířské výpravy, u dívek převládaly všelijaké panenky. Ve starověku dominovali pro chlapce hračky s válečnou tematikou (dobové zbraně, vojáčky) u dívek to byly kupříkladu panenky, které měly pohyblivé dřevěné klouby, snadněji se poté daly oblékat (Šplíchal, Otavová & Pecháčková, 2014).

3.2 Vrcholný novověk

Období průmyslové revoluce, počátkem 20. století, zapříčinilo velký rozmach nových vynálezů a vznikaly nové hračky pro děti. Hračky odrážely život lidí, stejně jako v minulosti, na trhu se vyskytovaly zmenšená autíčka, vláčky a jiné předměty. Pomocí hraček, se děti odjakživa učily poznávat svět, který je obklopuje. Dvacáté století se nazývá stoletím dítěte a zároveň zlatou érou hračky, neboť vznikaly nové a podnětné hračky pro děti, které se podílely na rozvoji jejich osobnosti. Tuto změnu v pohledu na hračky, spatřují vědy jako psychologie, sociologie a pedagogika. Hra není spojována pouze se zábavou, ale nýbrž vede dítě ke tvořivosti a k estetickému vnímání. Dívky měli k dispozici kuchyňky, různé panenky, šití, vyšívání pro kluky byly vyráběny technické a konstruktivní stavebnice. Nejoblíbenější stavebnicí se stal Merkur, se kterým si hrály, jak chlapci, tak i dívky (Šplíchal, Otavová & Pecháčková, 2014). Poprvé byly vynalezeny šlapací autíčka. Dalšími hračkami, které se dostávaly do obliby, byla plechová autíčka, parní stroje, děti si dále hrávaly s plyšovými hračkami, zejména s plyšovými medvídky. Mezi oblíbené konstruktivní hračky v 50. letech, dominovaly všelijaké stavebnice například dřevěná stavebnice Metador, Merkur, vznik Lega kostek (Steiger, 2013).

U nás v České republice, bylo vytváření hraček spojováno s uměním. Výroba hraček vycházela z návrhů profesionálních výtvarníků, kteří navrhovali hračky spojující estetická a výchovná hlediska, dále používali přírodní materiály zejména dřevo. Dokonalost spatřovali v jednoduchosti hračky. České hračky se postupně staly atraktivními exponáty mezinárodních veletrhů a výstav (Opravilová, 2016). Tehdejší československé hračky získaly v roce 1958 Velkou cenu a tři hlavní ceny na výstavě EXPO v Bruselu. V roce 1989 nastaly změny ve výrobě hraček. Hračky přestaly být tak kvalitní, změnil se materiál využívání na výrobu hraček, hračky začaly být vnímány jako spotřební zboží (Opravilová, 2016).

3.3 Hračky v současnosti

Podle mého názoru je dnešní nabídka hraček velmi bohatá. Děti mají k dispozici širokou škálu různých hraček, které uspokojují jejich různé potřeby. Současná nabídka nabízí velké množství hraček, jak pro nejmenší děti, tak i pro starší, pro dívky i chlapce. Dnešní hračky bývají vnímány jako odraz toho, co je ve světě aktuální výrobci hraček musí

reagovat na požadavky moderního světa. Při výrobě hraček chtějí výrobci dbát na kvalitu hračky a na její zpracování. Dnes jsou hračky sériově vyráběny ve firmách, avšak mohou ztrácet svou jedinečnost a originalitu. Identické hračky se objevují v sortimentu hračkářství několikrát. Hračkářství nabízí dětem přemíru hraček, přitom hračky mohou ztrácet na své hodnotě z pozice rodiče, učitele ale i dítěte může být hračka, vnímána jako spotřební zboží, kde si dítě nemusí hračky vážit, pokud hračku rozbije, tak v obchodech jsou přeci další. Děti v současnosti jsou ovlivňovány reklamou, kde bývají hračky nabízeny prostřednictvím médií jako televize (Navrátilová & Petru Puhrová, 2018). Z mého pohledu měly dříve děti hraček méně, ale každé dítě mělo něco jiného ke hraní. Pokud dítě mělo jinou hračku, mohlo jí půjčit kamarádovi a pochlubit se. Myslím si, že dnes, pokud dítě představí svou hračku svému kamarádovi například auto na dálkové ovládání, může to být vnímáno jiným dítětem, to mám také, že ta hračka není ničím zvláštní. Naproti tomu, když dítě mělo v minulosti hračku vyrobenou samotným rodičem a ukázalo ji kamarádovi, tak druhé dítě hračku mohlo obdivovat.

Poslední dobou se požadavky a nároky na hračky zvyšují, jak u dětí, tak i u rodičů. Do popředí se dostávají hračky moderní. Moderní hračky jsou ty, které reagují na moderní dobu - elektronické hračky. S postupným vývojem moderních technologií, hračky doslova ožívají. Příkladem, takových hraček mohou být plačící a chodící panenky, plyšový pejsek, který po zmáčknutí tlapky štěká a kňučí, chodící a svítící dinosaurus nebo letadlo na dálkové ovládání. Některé současné hračky, vznikají na základě knižních a filmových předloh. Hračky získávají oblíbenost u dětí prostřednictvím reklam. Děti se mohou při hře s takovými hračkami dostat do role pasivního diváka. Když hračka dělá vše za dítě, hýbe se, mluví a svítí, děti nemusí vědět, jak si s takovou hračkou má hrát. V dnešní době tak jsou opomíjeny hračky, které si může dítě samo vyhledat například klacíky, korálky, kamínky (Opravilová, 2016).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce se zabývá rolí hračky u dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy. Výzkum je orientovaný jako kvalitativní výzkumný design. V této části bych chtěla poukázat na důležitost hraček, zejména u dětí předškolního věku neboť děti tráví hrou většinu svého volného času. Dále se budu zabývat pohledem učitelů mateřských škol na samotnou hračku.

Jádrem výzkumného problému bylo zjistit, jakou roli hraje hračka v životě dětí. S cílem objasnit, proč je hračka pro děti důležitá podle čeho se děti rozhodují při výběru hraček. Následná data jsem získávala prostřednictvím polostrukturovaného interview, s učiteli mateřských škol. Nejdříve byl stanoven výzkumný cíl problému, následně jsem vytvářela výzkumné otázky. Poté jsem se zabývala organizací výzkumu. Zakončené vstupem do terénu. Na závěr jsem analyzovala výsledky výzkumu a interpretovala získaná data pomocí otevřeného kódování.

4.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky

V rámci výzkumu bylo naším hlavním cílem zjistit, jakou roli představuje hračka pro děti předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy.

Dílčí výzkumné cíle:

Dílčí výzkumné cíle jsou odvozeny od hlavního cíle výzkumu.

- Popsat, podle jakých kritérií učitelé pořizují nové hračky do mateřské školy.
- Zjistit, jaké hračky jsou v prostředí mateřské školy u dětí oblíbené z pohledu učitele mateřské školy

Výzkumné otázky:

Hlavní výzkumnou otázkou, která je stěžejní pro výzkum můžeme označit otázkou:

- Jakou, roli má hračka pro děti předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy?

Výzkumné otázky vycházejí z výše stanovených dílčích cílů.

- Jaká, jsou kritéria výběru nových hraček do mateřské školy?
- Jaké, hračky jsou v prostředí mateřské školy nejvíce oblíbené u dětí?

4.2 Metody sběru dat

Typ výzkumu je kvalitativní. Gavora (2010) poukazuje na osobnost výzkumníka, kde vymezuje, že cílem kvalitativního výzkumu je, aby výzkumník porozuměl zkoumaným lidem a zároveň pronikal do jejich života, situací jen tak, jim sám může porozumět.

Pro hledání odpovědí byla použita metoda interview. Interview je metoda, při které se získávají data prostřednictvím navázání kontaktu s druhým člověkem – respondentem. Díky přímému kontaktu získává badatel data, která jsou hlubší a kvalitnější v porovnání s kvantitativními metodami. Měla jsem připraveno celkem 12 obecných otázek, otázky umožňovaly flexibilitu. Jednalo se tedy o metodu polostrukturované interview. Podle potřeby a během průběhu rozhovoru jsem nějaké otázky poupravila, přidávala jsem další nebo se doptávala na základě odpovědi participantů. Interview umožňuje důvěrnější vztah mezi výzkumníkem a participantem (Gavora, 2010).

Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativně orientovaném výzkumu. Používá se pro něj označení hloubkový rozhovor. Je to „*Nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek.*“ (Švaříček & Šedřová, 2014, str. 159)

5. 2. 1 Vstup do terénu

Před samotným začátkem výzkumu jsem kontaktovala nejdříve ředitelky z dané mateřské školy prostřednictvím telefonické, a poté písemné domluvy. Po předešlé domluvě jsem vybrané učitelky navštívila v prostředí mateřské školy, ve stanovený čas. Rozhovory probíhaly v klidném prostředí mateřské školy většinou v kabinetu nebo v prostředí třídy, kde bylo vytvořeno pozitivní klima, založené na vzájemné důvěře. Co je podstatné důležité během rozhovoru.

Nejdříve, jsem učitelkám představila stanovené téma bakalářské práce. Poté, jsem jim předala informovaný souhlas s účastí ve výzkumu, u kterého jsem zdůraznila zaručení anonymity, a způsob nahrávání rozhovoru na mobilní zařízení. Po podpisu potvrzující souhlas s účastí v rozhovoru, jsem mohla přistoupit k samotnému rozvoru, který byl nahráván. Pro navození příjemné a přátelské atmosféry jsem se nejdříve ptala na celkovou dobu praxe v oboru, poté jsem pokládala participantům otázku: Jaká byla vaše oblíbená hračka v dětství?

Po zodpovězení otázky jsem začala se samotným rozhovorem a položila jsem první otázku ve znění: Jaký postoj mají děti ke hračkám? Následně jsem pokračovala i nadále, snažila jsem navazovat na odpovědi participantů, a případně se doptávat, tak aby nevzniknul komunikační šum, nějaké nedorozumění, komunikace celkově probíhala na dobré úrovni. Po ukončení rozhovoru, jsem ještě jednou poděkovala za účast, a čas, který mi ochotně učitelky věnovaly. Rozhovory trvaly v rozmezí mezi 15 až 25 minutami.

4.3 Analýza dat

Realizace rozhovoru probíhala jednotlivě s každým participantem, kde rozhovor byl vždy nahráván na mobilní zařízení. Následně, probíhalo zpracování získaných dat, a to vypracováním jednotlivých transkriptů z nahrávek. Transkript je přepis z nahrávky do psané podoby. Výzkumníkovi to pomáhá se lépe orientovat v odpovědích. Získaná data byla analyzována prostřednictvím otevřeného kódování. Hendl (2016, s. 251) uvádí, že otevřené kódování „*lokalizuje témata v textu a přiřazuje jim označení*“. Stěžejným informacím byl přidělen kód, jakožto slovo či fráze. Následně byly kódy kategorizovány a zpracovány podle vztahů mezi jednotlivými kategoriemi do tabulky.

4.4 Výzkumný soubor

Jak uvádím, již v metodologii výzkumu, jedná se o kvalitativní typ práce, kde výběr výzkumného vzorku musí být záměrný. Vybraný participaci musí korespondovat jistými znalostmi a zkušenosti z konkrétního prostředí. (Gavora, 2010) V mém případě, bylo požadavkem, aby učitelky, působící v mateřských školách, měli jistou praxi v oboru, tedy, prioritou bylo, aby měli nějaké zkušenosti a znalosti, v souvislosti s dětskou hrou. Do výzkumu, se zapojilo a zúčastnilo celkem 7 učitelek, přičemž 4 učitelky byly ze zlínského kraje a 3 učitelky z olomouckého kraje. Přičemž 2 učitelky z Olomouckého kraje, působí jako ředitelky. Nejdříve jsem vybrané školy, kontaktovala prostřednictvím oslovením ředitelky telefonickou a poté písemnou domluvou, kde jsem shrnula obecné požadavky a představila téma bakalářské práce. Na základě získaného souhlasu, s účastí ve výzkumu, jsem zvolenou mateřskou školu navštívila a osobně jsem oslovila vhodné učitelky, splňují dané kritérium. Nápodobně, jsem postupovala při oslovování dalších dvou mateřských škol, chtěla jsem navštívit vícero mateřských škol z důvodu i samotného vybavení, každá mateřská škola má jiné hračky a pomůcky.

5 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

V této kapitole se zabývám interpretací dat, kde jsem data získávala pomocí metody polostrukturovaného interview, které bylo realizováno s učiteli mateřských škol. Získané data jsem následně zpracovávala, pomocí otevřeného kódování. Kde vzniklo celkem 6 významových kategorií. Kategorie se zabývají hračkou a její rolí v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy.

Název kategorie	Kód	Ukázka z transkriptu
Hračka jako prostředek rozvoje dítěte	Psychosociální rozvoj dítěte	„prostřednictvím hračky se dítě i učí například společenskému chování, empatii, rozvíjí řeč“ (U3)
Hračka jako kamarád	Opора dítěte	„hračka může i suplovat vzájemný kontakt při komunikaci s jiným dítětem nebo s rodičem,“ (U1)
Hračka jako potřeba dítěte	Emocionální potřeby dítěte	„plyšové hračky často děti potřebují třeba k usínání či mazlení, lehce si k němu vytvoří citovou vazbu“ (U1)
Věk jako důležitý faktor pro výběr hraček	Kritéria hračky	„hračky by měli být vhodné pro děti z pohledu estetického, přiměřené k věku dítěte, bezpečné efektivní“ (U3)
Svoboda jako faktor hry s hračkou	Svobodná volba dítěte	„dítě má možnost se skrze hru rozvíjet protože ho člověk neřídí a to dítě si tu hračku volí, podle svého cítění“ (U4)
Postoj dětí ke hračkám	Hodnota hračky	„ze zkušenosti mohu říct, že děti si váží hraček mnohem míň, protože jich mají nadbytek, jak doma tak ve školce“ (U1)

Tabulka 1: Výsledné kategorie

Zdroj: Vlastní tvorba, 2022

Kategorie jsou v následujících podkapitolách popsány a také je v nich shrnuto na co, se daná kategorie zaměřuje. V každé této podkapitole jsou zmiňovány i výroky učitelek, které jsou označeny písmenem U (učitelka) a čísla 1 –7 označující pořadí participantek v realizovaných rozhovorech.

5.1 Hračka jako prostředek rozvoje dítěte

První významová kategorie, která vznikla pomocí otevřeného kódování, je kategorie s názvem *Hračka jako prostředek rozvoje dítěte*. Podle samotného názvu je zřejmé, že hračky hrají důležitou roli v rozvoji dítěte. To potvrzují následující výroky:

U3: *„Prostřednictvím hračky se dítě i učí například společenskému chování, empatii, rozvíjí řeč, kde se vlastně děti učí mluvit a komunikovat s ostatními, hrát si s ostatními.“*

U4: *„...dítě má možnost se skrze hru se, co nejvíce rozvíjet, a být samo sebou protože ho člověk neřídí a to dítě si tu hračku volí, podle svého citění, podle toho jaké je, podle toho s čím si chce hrát“*

U6: *„...za mě, má hračka rozvíjet manuální činnosti dítěte nebo rozumovou, v podstatě, tím rozvíjíme logické myšlení, záleží jak která hračka, každá hračka rozvíjí něco jiného, ve školce se snažíme dětem dávat pexesa, puzzle, knížky, různé stavebnice, abychom rozvíjeli jemnou motoriku“*

U7: *„...rozvíjet tu tvořivost, fantazii a vymýšlet a tím se děti uspokojují“*

Z uvedených výroků vyplývá, že hračky jsou pro děti přínosné a obohacující, vtom se všechny učitelky shodují, že její role je velká, hračka může být prvotním impulzem k podněcování a rozvoji vlastní představivosti, kreativity, pomocí hraček děti řeší problémy, které se mohou během hry objevit. Suchánková (2014) vymezuje hračku v pojetí, že hračka slouží jako prostředek k rozvoji dítěte, děti při hře s hračkou vstupují do světa dospělých. S podobnou hypotézou, se ztotožňuje participantka: *„prostřednictvím hračky děti, učí pochopit okolní svět“* (U5) Hračky od nepaměti představovaly zmenšené modely předmětů ze světa dospělých, dospělý mají auta, objevily se autíčka jako hračky.

Bylo to dáno, tím, že děti často napodobovaly chování dospělých, to platí i doposud, děti se od dospělých učí, přirozenou nápodobou, podle toho byly vytvářeny i hračky. Dívky pomáhaly mamince v kuchyni, vznikaly hračky jako dětské kuchyňky. Mezi vhodné hračky pro děti předškolního věku, patří ty, které poskytují dětem neomezené možnosti, jak si s hračkou hrát.

Hra děti vede k tomu, aby zapojovali svou fantazii, až už se jedná o klasickou hru, kde není potřeba zapojit do hry hračky, nebo hru s hračkami. Děti se učí nevědomě, ovšem hra posouvá děti dále, to potvrzuje učitelka následujícími slovy:

U3: *„děti v předškolním věku, dokážou vymyslet hry, například na policajty kde si sami vytváří pravidla hry, dbají od ostatních dětí, na dodržování pravidel“*

Z výpovědi učitelky je patrné, že starší děti si vymýšlejí složitější hry s hračkami nebo případně i bez hraček, staví složitější stavby, upevňují se vědomosti a etické chování k druhým. Při hře dítěte s hračkou mohou učitelé sledovat u dětí jistých pokroků, to řekla dále ta samá učitelka:

U3: *„...malé děti si staví z kostek jenom komín a my vidíme, že předškoláci si postaví hrad, vidíme vtom určitý posun, hračka nám v tomto pomáhá“*

Primárně děti, mají hračku spojenou spíše se zábavou, a netuší přitom, že se jejím prostřednictvím učí. U níže uvedených výpovědí participantů, se dozvídáme, že hračky mají opravdu široké využití. Samotní učitelé využívají v edukačním procesu hračky, aby rozvíjely děti v určité oblasti, můžeme to vidět z odpovědí participantů:

U3: *„...stavebnice může využívat i učitelka v řízené činnosti při vzdělávání, pro děti zvidavé hračky jako lupa, set doktora kufřík, laboratoř pokud zapojíme do vzdělávací aktivity něco takového třeba z bádání, tak děti si mohou takto hrát, chodí po třídě a zkoumají pod lupou“*

U5: *„...hračka není uzpůsobena jenom na jednu věc tam pořídíte hračku a rozvíjí děti daleko ve více oblastech, ale je pravda, že některou tu oblast rozvíjíte víc“*

U6: „...rozdělíme tím barvy, ptám se jaký je ten předmět větší menší, takže takto se ptáme do kolečka a aniž by si to děti uvědomovali je naučíme barvy, naučíme je počítat do 10, rozvíjíme slovní zásobu ta je důležitá protože v dnešní době děti opravdu hrozně špatně mluví takže při těch ranních hrách využíváme třeba maňáska, figurky mluvíme na děti, hodně využíváme knížky, protože v knížkách jako obrázky a ptáme, co to je, co dělá chlapeček a snažíme se pokládat otázky aby dítě neodpovídalo pouze ano ne, ale aby odpovídalo celou větou“

Učitelky, během rozhovoru odpovídaly na otázku: *S čím si mohou děti hrát?* Odpovědi učitelek se shodovaly, mezi časté odpovědi bylo téměř se vším, třeba i s tím, co zrovna objeví ve svém okolí, v přírodě čili s přírodními materiály:

U1: „...dokážou, si hrát s větvičkou, šiškou a tak dále s přírodninami“

U2: ...někdy s velkým obdivem pozorujeme, co si to dítě volí za hračku různé přírodniny, klacíky, kamínky“ následně učitelka dodala „venku děti volí přírodniny, v mateřské škole si hrají s legem, tříleté děti volí ke hře manipulační hračky, která cinká, padá, vsunuje se, kočárek volí, protože se točí kolečka a pohybuje se“

U5: „...dítě si může, vzít hračku třeba něco od maminky z kuchyně on neví, že je to jako hračka, ale on si z toho tu hračku udělá, třeba mami podívej já míchám 3 leté dítě a použije si jako hračku pro sebe nebo hračka může být přírodnina, takže i přírodniny to není vyloženě, že si budou hrát s tou hračkou a vytvoří si vlastní hračku, hračka není to, co najdeme v obchodech, ale je to, co to dítě má jako prostředek k tomu aby se rozvíjel“

Můžeme vidět, že děti opravdu využijí téměř jakýkoliv předmět ke své hře. Oblíbené jsou u dětí i přírodní materiály, se kterými si děti s oblibou hrají, jak uvádí participantky. Ztotožňuji se z výpovědí U5, vtom že hračky nejsou pouze zakoupený předmět v obchodě, ale hračkou může být cokoliv, vše se může stát a sloužit jako podmět ke hře. Z tímto výrokem se shoduje U4 kde uvedla: „Považuji hračku jako hotový předmět za potlačení jejich kreativity, citění a jejich rozvoje.“ Určitě dětem se má dát možnost svobodné volby, o tom více bude pojednávat kategorie s názvem *Svoboda jako faktor hry s hračkou*.

5.2 Hračka jako kamarád

Další kategorie se nazývá, *Hračka jako kamarád* zaměřuje se na pojetí hračky učitelkami, kde hračka představuje roli kamaráda, hračka dítě uspokojuje vnitřně, dítě se cítí s hračkou v bezpečí, sdílí s ní své veškeré pocity. Hračky, jsou odjakživa součástí dětství, každé malé dítě si vytvoří vztah ke konkrétní hračce, kde toto pouto bývá velmi intenzivní. Jak uvedla Suchánková (2014) hračka plní roli socializační, za pomoci hračky dítě navazuje vztah s ostatními dětmi nebo dospělými. Toto tvrzení, potvrdily i participantky. Dále hračky, pomáhají dětem v poznávání a pochopení okolního světa, jak už bylo zmíněno v předcházející kategorii. Dále Suchánková, uvedla, že hračka je vlastně pro děti kamarádem. Jestli, tomu tak je, se můžeme dozvědět z jednotlivých výpovědí participantek.

U1: „...hračka může i suplovat vzájemný kontakt při komunikaci s jiným dítětem nebo s rodičem“

U2: „...nosí si svého plyšáčka na spaní jako mazlíčka“

U5: „...dítě si přidružují, další kamarády“

Z následujících úryvků vyplývá, že hračky představují pro děti cestu, jak oslovit jiné děti, hračky tedy pomáhají překonat jisté bariéry například v komunikaci, jak uvedla U1. Z výpovědi U2 můžeme usoudit, že hračky děti uspokojuje po psychosociální stránce a každé dítě má oblíbenou hračku, která je pro dítě kamarádem a dítě chce přirozeně s hračkou trávit čas. U5 uvedla, že hračka může být záminkou a prostředkem k přizvání kamarádů do hry

Můžeme si sami vzpomenout, když jsme byli děti, jak pro nás hračky byly důležité. Každý, podle mého názoru měl svoji oblíbenou hračku, se kterou sdílel radost, jak je uvedeno níže. Z odpovědí participantů, můžeme usoudit, že hračky patří k dětství.

Ptala jsem se i učitelek z mateřských škol, se kterými jsem realizovala rozhovor, jaké byly jejich oblíbené hračky v dětství, setkala jsem se, s odpověďmi. Z uvedených odpovědí můžeme usoudit, že hračky patří k dětství.

„Moje nejoblíbenější hračka, byla vlastně hračka plyšová, byla to plyšová liška.“ (U2)

„...moje oblíbená hračka, byla asi kufřík lékařství, protože moje panenky byly všechny nemocné a všechny jsem ošetřovala“ (U4)

„Určitě nějaká panenka, stavebnice Cheva.“ (U5)

„...já možná plyšáky a panenky pamatuji si, že jsem měla tenkrát panenku a byla černoška, tak to se mi líbilo, že byla jiná“ (U6)

5.3 Hračka jako potřeba dítěte

Tato kategorie je nazvána *Hračka jako potřeba dítěte* nazývá se tak z důvodu, že děti zapojují do svých her nějaký určitý předmět tedy hračky, které hru celkově dotváří. Každé dítě je jedinečné, děti potřebují ke svým hrám nějaký předmět tedy hračku hlavně nejmenší děti. Hračky si vybírají na základě vzhledu, barvy. Pomocí hraček děti překonávají překážky, hledají odpovědi na otázky, upevňují se sociální vazby k druhým. Participantky zdůraznily, že hračky patří k dětem a děti hračky zkrátka hračky potřebují ke svým hrám.

U1: *„...hračka je nedílnou součástí v životě dětí především předškolního věku, plyšové hračky, často děti potřebují, třeba k usínání či mazlení, lehce si k němu vytvoří citovou vazbu.“*

Každé dítě si vybírá, ke své nějakou konkrétní hračku, rozhoduje přitom celková podoba hraček. Učitelky uvedli, že děti si zejména volí konstruktivní hračky. Prostřednictvím, manipulačních hraček děti rozvíjejí smysly a kreativitu.

U1: *„Nejoblíbenější stavebnice konstruktivní jmenuje se Kapla, a jsou to taková dřevěná dřívka, tak s tím si děti hrají jak holky, tak kluci a dokážou vytvářet neuvěřitelné věci, magnetická stavebnice, geometrické tvary je také velmi oblíbená“*

U7: *„předškoláků jsou cihličky, magnetické kostky, tam jsou magnety a můžou různě formulovat, stavět, různé motivy, který je napadnout vláčkodráha, hodně baví děti*

5.4 Věk jako důležitý faktor pro výběr hraček

Následující kategorie nese název *Věk jako důležitý faktor pro výběr hraček* kde učitelky uvádějí zejména že je důležité vybírat hračky na základě věku. U3: „*Je důležité volit hračku podle věku dítěte*“ Malé děti nemohou dostat hračky, které obsahují malé a nebezpečné součástky. Zároveň je důležité poskytnout dětem, takové hračky, se kterými si budou umět děti hrát U5: „*Když dáte, staršímu dítěti, malou hračku tak on se na to bude dívat za chvíli bude mít něco udělané, ale on už se k tomu nevrátí, ho to dál nerozvíjí*“ Dále učitelka hovořila o malém dítěti „*Ale, zase, když dáte něco malochovi něco složitějšího tak on je ztracený, ho to demotivuje on to neumí*“

Dalšími kritérii pro výběr hraček do mateřské školy byla bezpečnost, hračky mají děti na první pohled zajmout, jak uvádí U3, „*hračky by měli být vhodné pro děti z pohledu estetického, přiměřené k věku dítěte, bezpečné efektivní, aby se dítě mohlo třeba dále rozvíjet tvořivost rádo se vracelo ke hře s hračkou*“ Další učitelka popisovala, že hračka musí U4: „*Bezpečnou funkci, měla by splňovat zdravotní funkci, aby byla vyrobená z materiálu, které dítěti neublíží, měla by splňovat i finanční nákladnost v dnešní době, protože všichni jsme omezeni penězi.*“ Mezi hlavními kritérii se uvádí, že je vhodné hračky vybírat, tak aby adekvátní k vývoji dítěte.

5.5 Svoboda jako faktor hry s hračkou

Předposlední kategorie s názvem *Svoboda jako faktor hry*, jak už samotný název napovídá. Zaměřuje se na svobodnou volbu dětí. Kde učitelka uvedla, „*dítě má možnost se skrz hru rozvíjet protože ho člověk neřídí a to dítě si tu hračku volí, podle svého cítění, podle toho jaké je, podle toho s čím si chce hrát a je vidět, že dítě je při té hře nejspokojenější*“ (U4) Stejně si to myslí učitelka U2: „*Myslím si, že svobodná hra je důležitá, proto dáváme dětem prostor pro svobodnou hru.*“ Děti se nejvíce rozvíjí právě při svobodné, neřízené hře, mohou si zvolit, s čím si chtějí hrát, jaké kamarády si ke své hře přizvou. Všichni participaci uvedli, že dětem dávají prostor pro svobodnou a zároveň, která je pro děti předškolního věku nejvíce obohacující.

6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Na začátku výzkumu jsem si stanovila samotný cíl výzkumu hlavní a dílčí cíle. Sběr dat probíhal metodou polostrukturovaného interview, ze kterých byly tvořeny transkripty. Dále, u přepsaných textů jsem využila metody otevřeného kódování. Následně jsem analyzovala získaná data, ze kterých bylo vytvořeno celkem 6 významových kategorií, které byly interpretovány v předcházející kapitole. V rámci kategorií byly zodpovězeny všechny výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka zněla: **Jakou roli má hračka pro děti předškolního věku z pohledu učitele?** Na tuto otázku nám poskytlo odpověď více kategorií, ze kterých je zřejmé, že hračka představuje důležitý aspekt ve hře dětí. Hračka je předmět, který hru celkově obohacuje, dotváří. Odpověď na hlavní výzkumnou jsem získala z následujících kategorií:

- **Hračka jako prostředek rozvoje dítěte**
- **Hračka jako kamarád**
- **Hračka jako potřeba dítěte**

V kategorii *Hračka jako prostředek rozvoje*, jak sám název napovídá, bylo zjištěno, že hračka zastává důležité postavení v životě dětí. Hračky probouzejí v dětech zvědavost, jejím prostřednictvím zkoumají a poznávají svět. Když si děti hrají, tak hra představuje důležitý impuls v rozvíjení osobnosti dítěte. Děti předškolního věku se rozvíjí v konkrétních oblastech, upevňují své znalosti a dovednosti, zapojují svou fantazii. Dále se na výzkumnou otázku vztahuje kategorie *Hračka jako kamarád*, ve které jsme zjistily, že hračka dětem pomáhá k vytváření vztahu s jiným dítětem či dospělým. *Hračka jako potřeba* zde bylo zjištěno, že děti s hračkami se cítí v bezpečí, děti hračky uspokojují po psychosociální stránce.

1. dílčí výzkumná otázka zněla: **Jaká jsou kritéria výběru nových hraček do mateřské školy?**

Zde byly odpovědi jednoznačné. Hračka musí být především bezpečná, přiměřená k věku, estetická na pohled. Měla by rozvíjet více oblastí

2. výzkumná otázka zněla takto: **Jaké hračky jsou u dětí v mateřské škole oblíbené?**

Učitelky se shodovaly především v tom, že děti preferují nejvíce stavebnice a konstruktivní hračky. Kde mohou něco vytvářet. Takové hry učitelé vnímají pozitivně, protože děti rády si staví různé stavby. U dětí v mateřské škole převládá hra s Lego, Cheva, Seva, magnetické stavebnice a další konstruktivní hračky. Často, si děti hrají i s puzzle

7 DISKUZE

V předchozí kapitole, jsem se zabývala realizací samotného výzkumu, kde jsem uvedla hlavní výzkumná zjištění. Zásadní cílem bylo zjištění, jakou roli hraje hračka v životě dětí předškolního věku. Dozvěděli jsme se, že hračka je pro dítě důležitá z pohledu učitele. Z výpovědí učitelů vyplynulo, že hračka je předmětem rozvoje dítěte.

Výsledky výzkumu jsem následně porovnávala s výzkumem, uvedený v publikaci *Máme, hračku, tak co s ní?* Tento výzkum realizovali Navrátilová & Petřů Puhrová (2018), zabývali se zjištěním, jak učitelé v mateřských školách pracují s hrou a s hračkami, které mají k dispozici, a jakým způsobem děti vnímají hru a hračky. Hlavním cílem výzkumu bylo ověření sady hraček dětmi ve vybrané mateřské škole, ve Zlínském kraji. Výzkum, byl orientován jako kvalitativní výzkumný design. Participanti výzkumu, byly děti, ale i jejich učitelky. S učitelkami probíhaly interview, zaměřené na jejich vlastní pohled na hračky.

Naše výzkumná zjištění se shodují, vtom že hračky by měla dítě rozvíjet v různých oblastech vzhledem k vývoji dítěte, má mít didaktický cíl a děti vlastně mohou využít ke své hře cokoliv i předmět, který není primárně hračkou, děti však ten předmět za hračku považují, pro děti je hračkou naprosto cokoliv.

ZÁVĚR

Téma mé bakalářské práce se zaměřovalo na roli hračky v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy. V teoretické části jsme se blíže seznámily s pojmy hra a hračka. Cílem teoretické části bylo popsat teoretické pohledy na hru a hračku dítěte předškolního věku. První kapitola se zabývala hrou dětí předškolního věku. Kde hra se uplatňuje zejména v dětství především v prvních šesti letech života. Děti shledávají hru jako zábavnou činnost a proto tráví hrou většinu volného času. Druhá kapitola se věnovala hračkám u dětí předškolního věku. V této kapitole se dozvídáme, že dnešní nabídka hraček je široká. Můžeme se dále dozvědět, že hračkou nemusí být pouze zakoupený a účelně navržený výrobek. Třetí kapitola byla zaměřena na vývoj hračky v historii a zachycuje tehdejší význam hračky až po současnost.

Praktická část navazovala na teoretickou. Cílem bylo skrze polostrukturované interview zjistit, jakou roli představuje hračka pro děti předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že hračka představuje nezastupitelný předmět ve hře dětí. Hračka dítěti pomáhá k navazování kontaktů, a při komunikaci s druhým dítětem. Když si dítě hraje s hračkou, přispívá to pozitivně k jeho rozvoji. Děti mají k dispozici v mateřských školách různé hračky. Tyto hračky se zaměřují na rozvíjení dítěte v určitých oblastech jako rozvoj motoriky, řeči a sociální citění. Z výzkumu se můžeme dozvědět, že děti předškolního věku hračky potřebují. Pomocí hraček překonávají překážky a pronikají do světa dospělých.

Podle učitelek z mateřských škol je důležité vybírat pro děti vhodné a kvalitní hračky. Přičemž uvedli, že preferují právě kvalitu. Nechtějí kvantitu, ale kvalitu. Na základě toho pořizují méně hraček, které jsou finančně náročné ovšem kvalitní.

Získané informace, z odborné literatury se prolínají s odpověďmi učitelů. Osobně se ztotožňuji s tím, že hračky plní důležitou funkci v rozvoji dětí. Každé dítě si vytváří citové pouto k určité hračce. Dítě může hračku vnímat jako ochránce, cítí se s ní v bezpečí. Hračky děti uspokojují po psychosociální stránce.

Myslím si, že cíle, které jsem si stanovila na začátku výzkumu, se mi podařilo naplnit. Překvapivé zjištění pro mě bylo, že děti preferují stavebnice a jiné konstruktivní hračky. Z rozhovorů jsem se dozvěděla, že v mateřské škole u dětí převládá Lego, Seva, cihličky, puzzle, magnetické stavebnice a další. Zajímavé mě přišlo, zjištění že některé dívky dávají přednost tvoření před hraní s hračkami.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) Bacus, A. (2009). *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál.
- 2) Brehony., K. J. (2013). *Play, work and education: Situating a Froebelian debate*. [cit. 2022-02-14] Dostupné z: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED555421.pdf>
- 3) Brooker., L. & Blaise, M. & Edwards, S. (2014). *Play and learning in early childhood*. New York: SAGE.
- 4) Ficová, L. T. (2020). *Hry na rozvoj dílčích funkcí u dětí*. Praha: Grada.
- 5) Essame, C. (2020). *Developmental play article published* [cit. 2022-02-24] Dostupné z: <https://www.developmental-play.com/post/developmental-play-article-published>
- 6) Clavio, J. C., & Fajardo, A. C. (2010). *Toys as Instructional Tools in Developing Problem-Solving Skills in Children*. [cit. 2022-03-18] Dostupné z: <https://www.semanticscholar.org/paper/Toys-as-Instructional-Tools-in-Developing-Skills-in-Clavio-Fajardo/e0339814f5ff383fa0b37abe8669aaffa70ffbc2>
- 7) Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- 8) Gray, P. (2012) *Hodnota hry I: Definícia hry* [cit. 2022-02-16] Dostupné z: <http://www.slobodaucenia.sk/clanok/hodnota-hry-1-definicia-hry>
- 9) Guyton, G. (2011) *Using toys to Support Infant - Toddler Learning and Development*. [cit. 2022-02-22] Dostupné z: <https://educate.bankstreet.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=faculty-staff>
- 10) Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání). Praha: Portál.
- 11) Horká, H., & Syslová Z. (2011). *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Mararykova univerzita.
- 12) Jaloševská, H., Soukupová, V., & Vacková, I. (2015). *Správná hračka pro dítě i přírodu*. České Budějovice: Rosa [cit. 2022-02-11] Dostupné z: <http://www.rosacb.cz/wpcontent/uploads/2015/10/spravna-hracka.pdf>
- 13) Jones, D. (2017). *The teacher's role during play*. [cit. 2022-02-28] Dostupné z: <https://dey.org/the-teachers-role-during-play/>

- 14) Kořátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola - Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada.
- 15) Kořátková, S., & Průcha J. (2013). *Předškolní pedagogika*. Praha: Portál.
- 16) Navrátilová, H., & Petřů Puhrová, B. (2018). *Máme hračku, tak co s ní?: od teorie k verifikaci v prostředí mateřské školy*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati.
- 17) Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- 18) Steiger, E. & Steiger, I. (2013). *Umění hraček dvou tisíciletí: Obrázkový průvodce zlatým věkem historických hraček*. Praha: Muzeum hraček v Praze a Mnichově.
- 19) Suchánková, E. (2014). *Hra a její edukační využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál.
- 20) Šplíchal, V., Otavová, M., & Pecháčková, M. (2014). *Nekonečný svět české hračky*. Pelhřimov : Nová tiskárna.
- 21) Thomas A., & Mcinnes K. (2018) *Teaching Early Years – theory and practise*. London: Sage.
- 22) Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- 23) Vališová, A., & Kasíková, H. (2011). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada.
- 24) Trawick-Smith, J., Wolff, J., Koschel, M., & Vallarelli, J. (2015). *Effects of toys on the play quality of preschool children: Influence of gender, ethnicity, and socioeconomic status*. *Early Childhood Education Journal*, 43 (4) 249–256
- 25) Zákon č. 561/2004., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon)
- 26) *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2021

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ   Mateřská škola

U1-U7   Učitelky 1-7

SEZNAM TABULEK

Tabulka1: Výsledné kategorie	36
------------------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P 1: Souhlas učitele s účastí ve výzkumu

Příloha P2: Ukázka rozhovoru

PŘÍLOHA P I: SOUHLAS UČITELE S ÚČASTÍ VE VÝZKUMU

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu:

S Vaším svolením bude proveden rozhovor s Vámi, který bude zaznamenán na mobilní zařízení. Pořízený záznam bude sloužit pro výzkumné účely. Úryvky z rozhovoru mohou být použity při prezentaci studie, ale tyto citace budou vždy anonymní. Vaše identita nebude rozpoznána. Nemusíte odpovídat na otázky, pokud nebudete sám/sama chtít a kdykoliv můžete odstoupit od výzkumu.

Souhlas s účastí ve výzkumu:

Souhlasím se záznamem z rozhovoru na mobilní zařízení. Byla/ Byl jsem seznámena/ seznámen s tím, že mohu kdykoliv z rozhovoru odstoupit, a že citace rozhovoru budou použity anonymně, nebudu ve studii identifikován/a.

Podpis účastníka výzkumu: .....

Datum: .....

Souhlasíte s účastí ve výzkumu?

ANO/ NE

PŘÍLOHA P 2: UKÁZKA ROZHOVORU

Dobrý den, chtěla bych Vám ještě jednou poděkovat za účast ve výzkumu v mé bakalářské práci na Téma role hračky v životě dětí předškolního věku z pohledu učitele mateřské školy.

Na úvod bych se Vás chtěla zeptat, kolik let působíte v oboru učitelství?

12 let

Když si budeme povídat o hračkách, tak bych se Vás ráda zeptala: Jaká byla vaše oblíbená hračka v dětství?

Určitě nějaká panenka, stavebnice Cheva.

1) Jaký postoj podle Vás, mají děti ke hračkám?

Já si myslím že, stejný jako za nás, ale akorát, že tím že se cpe ta technologie ty tablety, my jsme si jako více hráli s hračkami, hry všeobecně a teďka vlastně děti, ten vztah myslím si zůstal stejný, protože ta hračka, jak kdyby se prostřednictvím hračky děti, učí pochopit okolní svět. Ale, děti už si tolik nehrají, spíš si tedy hrají jako na tabletu nebo na mobilu, nebo někde na počítači, že jako ten čas ty technologie používají půl na půl, ta hračka se pro děti stal ten tablet nebo mobil. Pro rodiče je možná pohodlnější jim to dát, tam jim tam nějakou aplikaci a to dítě se samo jako kdyby nějak zabaví. Dítě to baví, samozřejmě nepotřebuje, k tomu nikoho dalšího v podstatě on si vystačí sám. A je to špatně. Ale jako ten vztah k té hračce jako všeobecně bych řekla, že je stejný jako ty děti ty hračky vyhledávají, ale tím, že se tam cpe ta moderní technologie, tak prostě sáhnout i třeba více po tom tabletu.

2) Jakou roli hraje učitel při hře?

Jako učitel by měl pomoc. Každé dítě preferuje třeba jinou hračku ke hraní, někdo je více konstruktivní, takže si vyhledává Lego, někdo více námětové dívky jsou v kuchyňce, používají hračky třeba já nevím talířky, někdo si zase hraje s autíčkama a na nás je, aby dítě nepreferovalo jenom jednu hračku, aby se rozvíjelo jako celkově, abychom jim dávali vzdělávací nabídku prostřednictvím těch hraček, snažily jsme se třicet těch hraček a namotivovaly je i k jiné činnosti. Nic na tom není špatné, že dítě je konstruktivní typ a furt chce skládat, ale chtělo by to i zapojit do hry s hračkama, aby si tam rozvíjel sociální vazby, aby jenom nestál a neskládal. Tak je velká úloha u pedagoga, aby nasměroval to dítě, kde by se mělo rozvíjet.

3) Jaké hračky máte pro děti k dispozici ve své třídě?

Máme širokou škálu hraček. Hračky máme různé dřevěné, konstruktivní, společné hračky a hry, společenské, máme i autíčka máme různé škály hraček. A samozřejmě se snažíme, aby se to propojovalo. Byly bychom samozřejmě rádi, kdyby bylo více dřevěných hraček, aby ty děti měly něco jiného v té školce, samozřejmě to preferujeme, ale jako materiálně a všechno to prostě náročné. Například kuchyňky námětové, ale i takové jsou různé třeba deskové nebo nějaké dřevěné kvalitní, protože děti často mají doma hračky typu lehko spotřebitelné plastové, které dítě to chce,

chvilku ho to doma baví, ale v postatě, ho to nijak nerozvíjí. Takže on to za chvíli zase zahodí. Je to takové jako spotřební zboží. Když my ve školce, klademe důraz na takové hračky, aby to dítě více v oblastech rozvíjelo. Klademe důraz teda, abychom vybíraly a vracely se k dřevěným hračkám málo kdo má dneska dneska ty dřevěné hračky. Dneska je plastová doma, že hodně ty děti, když jdeme do pokojíčku, jsou tam ty plastové hračky, nemyslím Lego, ten plast v této době vyhrává. Plastové hračky se zvukama nebo nějaké chodící, elektrické, takže to dítě v podstatě dostane tu hračku už nějakým způsobem ona za něho něco dělá, ale to dítě nemá tendenci, se nějak tvořivě s ní jako kdyby dále pracovat, dál se rozvíjet. A potom u něho nastává, že ho to třeba za chvíli nebaví.

4) Jak podle Vás vypadá správná hračka?

Správná hračka od pedagoga, podle mě by měla být, když to tak vezmu tak tam je několik bodů, měla by být hygienická, to znamená, aby splňovala hygienické standardy, nejlépe teda třeba dřevěná, ale i kdyby to bylo z nějakého plastu ftaláty, aby to bylo nezávadné, úlomky malých součástí. Je rozdíl, když kupujete hračky v předškolním věku, ale nejsou jen veloši jsou i maloši, je rozdíl, když dáte hračku malochům, kde tam, nesmí být ty malé kousíčky u velošů se předpokládá jíst ty kousíčky nebudou samozřejmě nemůžeme dávat nějaké titěrnosti, ty Lega pro starší jsou menší, protože oni tu jemnou motoriku mají jinačí, takže tak nemusíme mít furt jen ty Duppla, takže určitě hygienická. Pak by teda měla mít hračka estetický, aby byla vkusná, aby to nebyla nějaká blikající, aby se podporoval u dítěte takový estetický vkus, aby to pro dítě bylo hezké na pohled, aby se tam prostě rozvíjelo takové nějaké estetické citění. Určitě, aby měla pedagogický nějaký záměr, aby to tedy rozvíjelo motoriku nebo na bázi sociální, smyslové různé ty oblasti, měla by být hlavně i tvořivá, aby to dítě tu hračku nemělo, jakože jen na jedno použití, ale aby se dalo dále s ní rozvíjet, aby bylo dítě tvořivé něco s ní tvořilo, aby to dítě chtělo dál jakoby s ní něco dělat a rozvíjet vlastní fantazii. Ve školce klademe důraz na volbu hračky, samozřejmě je to opravdu, když chcete kvalitní hračku o financích. Tady jsme celkově to školství trochu limitované, ale když máme prostředky, tak se snažíme spíš jako kvalitní a dalo by se říci míň než nějaké nekvalitní a jako větší množství.

5) Co je to hračka?

Hračka může být cokoliv, hračka by měla být jakoby prostředníkem k tomu, aby to dítě nahlídlo a naučilo se jak kdyby svět těch dospělých, ne jen ho jako nějak posouvat ale ten svět dospělých. Hračkou může být vše dobře hračka jako hračka dobře, ale dítě si může, vzít hračku třeba něco od maminky z kuchyně on neví, že je to jako hračka, ale on si z toho tu hračku udělá. Třeba mami podívej já míchám 3 leté dítě a použije si jako hračku pro sebe nebo hračka může být přírodnina, najde si tam venku já nevím třeba kaštánek, udělají si nějaký domeček z nějakých listí, takže i přírodniny to není vyloženě, že si budou hrát s tou hračkou a vytvoří si vlastní hračku, hračka není to, co najdeme v obchodech, ale je to, co to dítě má jako prostředek k tomu aby se rozvíjel, ale zároveň šel do světa dospělých. U předškolních dětí, je to nejdůležitější hraní a hračka to neodmyslitelně patří k dětství. Hračka je prostřednictvím fakt jako do toho světa dospělých. Nevím, jak bych se lépe vyjádřila.

6) Jaká hračka je ve Vaší třídě oblíbená?

Oblíbená hračka, no ono záleží, nechci to tak škatulkovat holky a kluci, ale v podstatě kluci vybírají, táhnout víc konstruktivní hračky to jsou stavebnice, různé dráhy, tam se taky různě skládá oni táhnou tady k tomu táhne v dnešní době Lego, to je všude to mají myslím i děti doma, což je parádní věc to já vůbec neodsuzuji, protože to Lego je fantastické děti musí myšlení, matematická představivost, musí si propočítat, který, to je prostě úžasné mohou si to rozbořit a zase si postavit, ale není o tom jenom to Lego jak kdyby udělat výrobek, oni si mohou postavit domluvit se na nějakým výrobku, může si stavět sám, společně to Lego se fantastické v tom, že oni se mohou domlouvat, čím jsou starší tím se víc domlouvají a udělají si třeba nějaký finální výrobek a zase si s tím výrobkem mohou dál hrát, postaví si domeček a zase už zase vytváří další dávají si tam auta. Takže, to Lego je prostě fantastické, a když se jim to nelíbí, jako nelíbí tak to zase rozboří a postaví. Takže, kluci spíše tady k těmto konstruktivním to je teďka to Lego bych řekla teďka, ale máme i Chevu, Sevu nebo nějaké ozubené kolečka, kde oni skládají, snaží se řešit nějaké problémy, aby se všechna kolečka točila, takže kluci mají toto. Holky jsou spíše takové jako hračky námětové, využívají hračky typu kočárky nebo v kuchyňce jo já nevím různé vařečky nebo i s těma panenkami oni jsou více takové tvořivé, tak je spíše takové jiné hraní, samozřejmě se snažíme aby dostali od obou něco i kluci se dostanou do kuchyňky, chtějí chodit do kuchyňky, ale řekla, bych, že je rozdíl tady v tomto. Takže to Lego bych řekla, konstruktivní hry a je jedno jestli Cheva, Seva nebo dřevěné kostky samozřejmě někdy ty holky, když se pořádně namotivují, tak máme i velké ty papírové krabice a oni si z toho staví domečky to je taky baví, vlastně musí popřemýšlet oni ne jen v té kuchyňce, ale spíše holky si staví ty domečky a pikniky atd. konstruktivní hry a hračky nejoblíbenější

7) Co je pro Vás podstatné při koupi nových hraček do mateřské školy?

Jak už jsem vlastně říkala, tak tam máme ty 4 kritéria, aby to mělo pedagogický záměr, aby to něco rozvíjelo motoriku, smysly já nevím vůli, emoce, vytrvalost. Takže my se díváme, na co se chceme zaměřit, samozřejmě hračka není uzpůsobena jenom na jednu věc, tam pořídíte hračku a rozvíjí děti daleko ve více oblastech, ale je pravda, že některou tu oblast rozvíjíte víc, jakože emoce, ale jestli si to dítě přidružují, další kamarády, tak tam rozvíjíte daleko víc oblastí. My se díváme jako vlastně, co tou hračkou chceme rozvíjet. Takže jako kdyby ten pedagogický záměr, aby to splňovalo hygienický požadavky, aby to mělo estetický vkus a bylo to tvořivé. Aby ta úroveň hračky odpovídala tomu věku dítěte. Samozřejmě i materiál z čeho je to vyrobené, ale to patří k těm hygienickým normám.

8) Kolik času tráví dítě hrou v mateřské škole?

Celý den, to hrou se dítě učí, náplň, pomocí které se dítě učí, a je jedno jestli je spontánní či řízená, předkládáme dětem hry a hračky, kterou dosáhneme určitého cíle. V podstatě i venku si hrají, takže celý den.

9) Volí si děti ke hraní moderní či tradiční hračku?

Dneska je taková doba, kde ty děti se do té přírody nedostanou, dříve si více hráli venku s přírodninami, ale dnes je ta doba taková, že hračky se jim spíše kupují, nemají takový kontakt s tou přírodou. Převládají klasické hračky, ale my se snažíme jim předkládat ty přírodní a tradiční materiály aby se naučily si hrát s přírodou, aby tam byl ten návrat k přírodě. Aby to nebylo jen o tom, co znají, že jim maminka koupí hračku v obchodě.

Některé děti dostanou hračku, která za ně vše udělá, některé děti si nedokážou představit jak si hrát.

10) Jak děti přistupují k novým hračkám?

Myslím si, že děti jsou hračkami přesycené, takže tam není taková radost, když se třeba naši rodiče na tu jednu hračku těšily, dítě to bere trošku jako spotřební materiál, myslím, že i ty rodiče, takže hračky bereme jako spotřební zboží, což je smutné. My se tady ve školce snažíme, aby se děti chovali k hračce šetrně, tady je plno kamarádů k hračkám se chováme hezky. Děti si myslím se na nové hračky sice těší, ale ten wau efekt rychle opadne, protože děti jsou přesyceny ze všech stran.

11) Nosí si děti do mateřské školy svoje vlastní hračky?

No, to nemůžou, neříkám, pokud je to v adaptačním období, kdy dítě poprvé dochází, do školky, tak bych souhlasila. Dobře, potřebuje nějakého mazlíka k sobě. Ale, až přejde to období jsem proti zaprvé, máme děti z různých rodin a nedělá to dobrotu, že nějaký chlapeček by nosil drahé hračky a někdo takové nemá a to mě prostě vadí, děti si to uvědomují a nechceme, aby docházelo k rozepři, děti by byly vyčleňovány z kolektivu.